St. 104 Poštnina plačana v gotovini (Conto corrente con la posta) V Trstu, v četrtek 3. maja 1923. Posamezna številka 20 cent. Letnik XLVIII

EDINOST

Izhaja, izvzemši pondeljek, vsak dan zvečer. Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. Pisma naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Izdaja za založnico tiskarne uredni Anton Gerbec. — Lastnik tiskarne Edinost. Tisk tiskarne Edinost. Naročnina znaša za mese: L 7.—, za pol leta L 32.— in celo leto L 60.—. Za inozemstvo mesečno 4 lire več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice zahvale, posnetnice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Imamo nova imena

Uradni list «Gazzetta ufficiale» št. 99 z dne 27. aprila 1923 objavlja kr. odlok 29. marca 1923 št. 800, ki ima sledeče besedilo:

Čl. 1. Za učinek označen v naslednjih členih se objavljajo priloženi seznami imen občin in drugih krajev novih pokrajin kraljevine, katere je po Našem nalogu, pregledal in podpisal minister za notranje zadeve.

Isti minister je pooblaščen, da z lastnim odlokom in z istim učinkom objavi sezname, ki bi bili pozneje potrebni tev da uvede izpremembe potrebne v seznamih priloženih temu odloku.

Za krajevna imena, ki niso vsebovana v seznamih priloženih odloku, t. j. za imena manjših krajev in sedežev uradov, ki bi bili ustanovljeni na novo, ter sploh za vsa imena zemljepisnih in topografičnih točk, ki niso še določena uradno, bodo oblastva in uprave začasno uporabljala oblike določene od kr. italijanskega zemljepisnega društva v njegovih «Prontuari» in «Repertori».

Čl. 2. V napisih, na pečatih državnih oblastev in uprav in tistih drugih oblastev in uprav, katerih uradni jezik je državni jezik, nadalje v javnih in upravnih listinah sestavljenih v uradnem državnem jeziku, se morajo rabiti imena, ki so označena v prvi koloni priloženih seznamov.

Ime označeno v drugi koloni bo dodano, med oklepaji, samo v primerih, v katerih smatrajo omenjena oblastva in uprave to za umestno iz razlogov praktičnosti in splošne razumljivosti.

Čl. 3. Na pečatih, napisih in drugih javno razstavljenih pisanjih oblastev in uprav, ki bodo eventuelno zamogle biti pooblaščene, da rabijo jezik drugačen od uradnega državnega, se morajo rabiti imena označena v obeh kolonah priloženih seznamov. Ime dodano v drugi koloni mora biti na drugem mestu, med oklepaji, in ne sme biti pisano z bolj vidnimi črkami kakor italijansko ime.

Čl. 4. Ta odlok stopi v veljavo na dan, ko bo objavljen v uradnem listu kraljevine.

K odloku je dodan, kakor je rečeno med vrstami že v odloku samem, dolg seznam krajevnih imen v novi uradni obliki. Za danes prinašamo le suhi odlok brez seznama prvič radi pomanjkanja prostora in drugič radi tega, ker bomo še le morali primerjati ta seznam s slovenskim in določiti pri vsakem novem imenu odgovarjajoče domače ime, kolikor prihaja v poštev naša domača zemlja. Minister za notranje zadeve, ki je ta nova «imena» pregledal, kakor pravi kr. odlok, ni namreč smatral za potrebno, da bi vsaj v oklepaju poleg uradnega imena dodal pa makari tudi z mikroskopskimi črkami bakterijske velikosti še prvotno slovansko ime, tako da bi se vsaj vedelo, kaj naj pomenijo te nove spakedranke. Podčrtujemo to dejstvo posebno debelo, ker nam je nov dokaz, s kakšno lahkomiselnostjo in brezglavo nesmotrenostjo rešujejo gospodje v Rimu vprašanja, ki se tičejo novih pokrajin.

Znano je, da je bila svoj čas imenovana posebna «znanstvena» komisija, kateri je bila poverjena naloga sestaviti seznam novih uradnih krajevnih imen za nove pokrajine. Vanjo so bili imenovani tudi nekateri vseučiliški profesorji, da bi s svojim sodelovanjem in svojim znanstvenim ugledom jamčili, da bo šlo to pakedranje po kakem vsaj kolikor toliko «znanstvenem» kriteriju. Lahi trdijo, kakor znano, da ne morejo naših krajevnih imen izgovarjati, ker jim je fonetični sistem našega jezika tuj in ne morejo prilagoditi svojega jezika gotovim slovanskim glasovnim skupinam. Dobro! Radi te pomanjkljivosti pri govorilih naših sodržavljanov druge narodnosti jim gotovo ne želimo, da bi si ob slovanskih oblikah naših krajevnih imen «zlomili» svoj jezik. Temu zlu so imeli najti lek razni «znanstveniki» v omenjeni komisiji. Njih naloga je torej obstojala v glavnem v tem, da take glasovne skupine prilagodijo italijanskim ustom in da — recimo — napravijo naša imena porabna tudi za sestav italijanskega književnega jezika.

Tako nekam smo si predstavljali pomen in namen pakedranja naših starodavnih krajevnih imen, dokler nismo dobili v roke in pred oči gori omenjenega seznama. Predstavljali smo si tako delo komisije, ker smo mislili, da bo imela vendar toliko poguma, da postavi vprašanje če že ne popolnoma pravilno pa vsaj znanstveno pošteno. To naše dobro mnenje o imenovani komisiji pa nam je novi seznam popolnoma uničil. Nova imena so nam pokazala, da je bilo tudi gospodom vseučiliškim profesorjem v komisiji samo na tem, da napravijo našemu ljudstvu s svojim pačenjem čim večjo krivico in da le dajo svoj ugled v službo raznarodovanja. Ako kljub temu mislijo, da jim bo njihovo delo v čast, se kruto motijo. Moramo jih opozoriti, da so bili Nemci v tem oziru mnogo bolj «znanstveni» in «strokovnjaški». Nemci so vedeli, da se v skladnji njihovega jezika lahko rabi vsako tuje ime, na pr. francosko, angleško ali slovansko itd. In to vsled tega, ker se lastna imena v nemščini ne sklanjajo s končnicami kakor se to godi v slovanskih jezikih: Aus Wien, nach Wien, in Wien. Wien ostane torej povsod neizpremenjen. Ravno tako ostajajo tudi v italijanščini neizpremenjeni vsi samostalniki, ker nadomeščajo sklanjo vezilni predlogi di in a. V italijanskem jeziku se torej lahko reče prav tako lepo in še lažje kot v nemščini: a Gorenje Vreme, di Gorenje Vreme, da Gorenje Vreme, fino a Gorenje. Kdor zna italijanski jezik, bo videl takoj, da se s tem ne dela italijanski skladnji prav nobena sila. Toda kako naj se ujema v slovenščini italijansko ime, ko ga pač ne moremo sklanjati? Kako naj v izrazih v Britof, iz Britofa, proti Britofu (it. a Britof, da Britof, verso Britof) nadomestimo slovansko ime z italijansko spakedranko Cave Auremiane, ne da bi to pomenilo naravnost nedopustno nasilje nad našim govorom? Kam naj denemo ekvilente končnic -a in -u in kakšni naj bodo? Nesklanjanih krajevnih imen pa slovenski jezik, kakor smo že naglasili sploh ne pozna.

Naglašamo «znanstveno» stran tega slavnega dela komisije za pačenje naših krajevnih imen vsled tega, ker so se razni laški listi in tudi odločilni činitelji v nekdanjem osrednjem uradu za nove pokrajine in pozneje tudi drugi ponovno bahali, da je skrb za poitalijančenje naših krajevnih imen poverjena samim veščakom, med katerimi da se nahaja tudi več vseučiliških profesorjev. Že tisto malo primerov, ki smo jih navedli zgoraj, pa jasno dokazuje vsakemu, kako «znanstveno» so ti gospodje postopali. Znanstvo so postavili pri svojem opravilu na glavo, kar so sicer tudi sami priznali s tem, da so pri nekaterih spakedrankah dali razumeti, da se jim vendar zdijo preneumne. Ta pomen ima tistih 60 ali 70 slovenskih imen, ki so jih milostno pustili poleg svoje uradne spakedranke. Naj navedemo tudi v tem oziru le par primerov, da se bo videlo, kako so gospodje pri svojem delu postopali in kolika je bila njihova znanstvena neumnost: San Dorligo della Valle - Dolina, Rupin grande - Repen, S. Giacomo in Colle - Štijak, Aurisina - Nabrežina, Auremio di sopra - Gorenje Vreme, Cave Auremiane - Britof, Longo - Logje itd.

Na tak nezaslišan način je bil skovan novi seznam uradnih krajevnih imen. Naše ljudstvo se gotovo ne bo puntalo proti novemu zakonu, toda seznam, ki je bil z njim potrjen, bo vzelo za to, kar je, namreč za goli poskus zasmehovanja naše narodnosti potom nepotrebnega in skozinskoz nepraktičnega pačenja naših starodavnih krajevnih imen. Je to nova krivica in novo nasilje nad nami!

Kdor te ne imenuje s tvojim pravim imenom, kdor ti mesto tvojega običajnega imena daje druga popolnoma izmišljena imena, ta te zaničuje in zmerja. To se je zgodilo sedaj z našimi starodavnimi in lepimi krajevnimi imeni. Vlada nas z novimi imeni naših mest, vasi in trgov potemtakem le zmerja in njen seznam ni nič drugega nego seznam psovk vrženih v obraz našemu ljudstvu.

Italija

De Vecchi demisijoniral

RIM, 2. Včeraj je podal državni podtajnik na finančnem ministrstvu De Vecchi svojo demisijo. Ministrski predsednik je demisijo sprejel. Naslovil je na De Vecchija pismo, kjer ga je pohvalil kot vojaka in fašista ter izjavil, da se zanaša i v nadalje na njegovo pomoč v vrstah fašistovske milice. Vsled te demisije je Mussolini odpravil eno obeh podtajništev na finančnem ministrstvu.

Tajnik edinjaških socialistov o preteklosti fašistovskih voditeljev

RIM, 2. Oblastva so izsledila v Bologni okrožnico, ki jo je razposlal politični tajnik edinjaških socialistov poslanec Matteotti svojim somišljenikom in ki se glasi tako-le: Dragi tovariš! V vseh italijanskih pokrajinah so se pojavljali pred in po vojni norci ali komedijanti, ki so se izdajali za komuniste, sindikaliste in revolucionarje in ki so danes na vodilnih mestih državnega ali lokalnega fašizma. Potrebno je zbrati natančna tozadevna poročila iz tačasnih listov, govorov in dogodkov sploh. Če nimate Vi nikakih takih vesti, obrnite se do drugih tovarišev v pokrajini. Predvsem zložite imenih teh mož (po vzorcu Mihaela Bianchija, Edvarda Rossonija, Graya i. t. d.) in iščite potem za vsakega dokumente in vesti posebno na podlagi zbirk starih krajevnih časopisov. Zagotavljamo Vam največjo tajnost in se priporočamo za čim točnejša poročila.

Fašistovski napad na delavsko zbornico — Odprave uradov v vladi

RIM, 2. Do sedaj je fašistovska vlada odpravila sledeča ministrstva oz. državna podtajništva: Ministrstvi za delo, osvobojene pokrajine in zakladno ministrstvo in autonomno podtajništvo za lepe umetnosti. Pripravlja se odprava podtajništev za vojne pokojnine, zunanje stvari in za sodstvo. Tudi državno podtajništvo za industrijo ostane zaenkrat nezasedeno.

Odmevi 1. maja — Zapretje nekaterih tovarn

MILAN, 2. V Milanu se je včeraj delalo skoro povsod. Le v nekaterih tovarnah je manjkal gotov odstotek delavstva. Vsled tega so se industrialci sestali, kjer so v smislu prejšnjih izjav sklenili zapretje tistih zavodov, kjer niso po večini včeraj prišli delavci na delo.

Dva fašista ubita pomotoma

MILAN, 2. Včeraj okoli 8'30 so v tukajšnjih delavnicah bratov Pessani nekateri četniki fašistovske milice ubili nekega železničarja - fašista, ker so ga smatrali za komunista. Njegov tovariš, tudi fašist, ki mu je prihitel na pomoč, je bil tudi ubit. Aretiranih je bilo 5 fašistov.

Energično posredovanje voditeljev državne milice

MILAN, 2. Nekateri fašisti so včeraj napadli tukajšnjo delavsko zbornico. Ta čin nezakonitosti in nasilja je Mussolini obžaloval. Vsled tega je dobil danes od voditeljev milanskih fašistov brzojavila, da so bili podvzeti vsi ukrepi za izsleditev krivcev, ki bodo neizprosno črtani iz seznama fašistovske milice.

Prvi maja v Italiji — 2 mrtva

RIM, 2. Prvi maja je potekel po vsej Italiji nenavadno mirno, ker so varnostna oblastva povsod ukrenila najstrožje mere za ohranitev miru. Vkljub temu je prišlo tu pa tam tudi do izgredov. V Milanu sta bila ubita dva fašista, kakor se zagotavlja, po pomoti od drugih fašistov. Tudi je skupina mladeničev v črnih srajcah, brzkone na svojo roko vdrla v Delavsko zbornico in jo zažgala. Ogenj se je posrečilo pravočasno pogasiti.

V Napoliju sta se našla v tramvajskem vozu, ko je privozil v kolnico, dva zavoja, ki sta... eksplodirala, ko so ju hoteli spraviti. Fašisti so vsled tega opustošili sedež tramvajske zveze. Sicer je prišlo po drugih mestih do manjših izgredov. Delavstvo je po večini delalo, toda po nekaterih mestih so se nekatere delavske kategorije popolnoma vzdržale dela.

Znamke v spomin na pohod fašistov na vlado

RIM, 2. V kratkem bodo izšle znamke v proslavitev spomina fašistovskega pohoda na vlado. Popolna serija bo obstojala iz 5 vrednotic, in sicer po 10 cent., 30, 50 cent. in po 1 in 2 liri. Prve vrednotice so že izdelane. Zelo umetniški načrt za te znamke je napravil Duilio Campelotti.

Na Bolgarskem ni nemirov

RIM, 2. Tukajšnje bolgarsko poslaništvo poroča: Vesti iz Aten o revolucionarnem gibanju na Bolgarskem so brez vsake podlage. Zadnje državnozborske volitve, kjer je sedanja vlada dosegla popolno zmago, dokazujejo, da uživa ministrski predsednik Stambulinski popolno zaupanje v vseh slojih bolgarskega naroda.

Nemška ponudba v Mussolinijevih rokah

RIM, 2. Danes opoldne je predložil tukajšnji nemški poslanik baron Neurath Mussoliniju spomenico nemške vlade o vprašanju odškodnin.

Jugoslavija

Nova radikalska vlada.

BELGRAD, 1. Kakor je bilo pričakovati, je po neuspelih pogajanjih z demokrati dobil Pašić mandat za sestavo radikalske vlade. Potem ko se je Nikola Pašić vrnil z dvora, je sklical sejo ministrskega sveta, na kateri je poročal v svojih razgovorih s kraljem, nakar je ministrski svet definitivno sklenil glede osebnosti, ki imajo stopiti v vlado. Takoj nato se je sestal klubov odbor radikalske stranke, v katerem so zastopani delegati te stranke iz vsakega okrožja. Ta seja je trajala od 7. do 9. ure zvečer. Nikola Pašić je najprej poročal, da je sprejel mandat za sestavo vlade s širokim pooblastilom. Ta mandat je razumel tako, da se mora z vsemi strankami pogajati. Vsled teda je začel razgovore z demokrati, ker se je bil z ostalimi strankami že dogovoril. Ker pa so se pogajanja z demokrati izjalovila, je šel h kralju s predlogom, da se sestavi homogena radikalska vlada. Ker se je kralj prepričal, da ni mogoče krize drugače rešiti, je stališče Nikole Pašića odobril in seveda pristal tudi na to, da Pašić predloži osebe, ki imajo stopiti v kabinet. Klubov odbor radikalske stranke je osvojil stališče Nikole Pašića in sklenil, da ima vlada bistveno ostati taka, kakoršna je do sedaj. Eventualne spremembe naj se izvršijo pozneje, na vsak način pa imajo ministri, ki niso bili izvoljeni, izstopiti. Sklenilo se je pa tudi, da ima džemijet dobiti en ministrski portfelj.

Nova vlada se je sestavila tako-le:

Ministrski predsednik: Nikola Pašić; vojne zadeve: general Petar Pešić; zunanje zadeve: dr. Momčilo Ninčić; notranje zadeve: Milorad Vujičić; pravoslavje: dr. Laza Marković; prosveta: Miša Trifunović; vere: Ljuba Jovanović; promet: dr. Velizar Janković; agrarna reforma: Krsta Miletić; gozdarstvo in rudarstvo: dr. Milan Srskić; socialna politika: dr. Ninko Parić; narodno zdravje: dr. Slavko Miletić; pošta in brzojav: Velja Vukičević; javna dela: Nikola Uzunović; finance: dr. Milan Stojadinović. Ministrstvo za trgovino in poljedelstvo ostaneta začasno nezasedena. Ministrstva brez portfelja se odpravijo. V političnih krogih se poudarja, da je s sestavo nove vlade dana podlaga za sporazum z Radićevo, Koroščevo in Spahovo skupino.

Manifestacije nacionalističnih organizacij v Belgradu.

BELGRAD, 1. V nedeljo so se vršile v Belgradu manifestacije Narodne obrane in Orjune za državno in narodno edinstvo. Javni shod, ki ga je otvoril tajnik Narodne obrane Pavle Jurišić, se je vršil pred hotelom Moskva na Terazijah. Udeležili so se ga člani in delegati Narodne obrane, četniki in Jugoslovenska nacionalistična omladina. Govorili so na shodu govorniki iz Srbije, južne Srbije, Hrvatske, Slovenije in drugih jugoslovenskih pokrajin. Na shodu je bila sprejeta ta-le resolucija: «Na velikem zboru Narodne obrane zbrani zborovalci so po govorih delegatov sklenili naznaniti vsem in vsakomur, da Belgrad in vsi nacionalni elementi nastopijo v brambi domovine proti vsem protidržavnim in separatističnim propagatorjem in da ne dovolijo, da se rušijo temelji države. V interesu države je, da se odstrani strankarstvo v vladi, potrebna je vlada, ki bo zmožna vzpostaviti red v zemlji in bo znala čuvati ustavo in zakone.

Brzojavni pozdravi so bili poslani med drugimi kralju in vojvodi Stepanoviću, ki je shod pozdravil s toplo brzojavko. Po shodu se je vršil po Belgradu veličasten shod, katerega se je udeležilo nad 20.000 oseb. Člani takozvane srbske nacionalistične omladine so prišli tudi na shod, toda manifestirali so za edinstveno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, dočim so Narodna odbrana in jugoslovenske nacionalistične organizacije manifestirale za edinstveno državo pod imenom Jugoslavija. Prišlo je vsled tega med posameznimi skupinami tudi do prepirov, toda na sploh je potekla manifestacija povsem mirno in se je končala v svečanem razpoloženju.

Zagonetna Grkinja na progi med Zemunom in Belgradom.

BELGRAD, 1. Pretekli teden so našli ob progi med Zemunom in Belgradom z vrvjo povezano žensko v nezavesti. Takoj se je raznesel glas o kakem zločinu. Ženska je potem izjavila, da je Grkinja, žena nekega bogatega grškega trgovca, in da je bila med vožnjo oropana in vržena skozi okno. Zdi se pa, da vsa stvar ni tako nevarna, kajti policija je ugotovila, da ženska ni Grkinja, pač pa — Poljakinja. Ni izključeno, da gre za kako vohunsko podjetje, ki se je preprečilo.

Zrinsko - frankopanska proslava v Zagrebu

ZAGREB, 30. Včeraj se je vršila v Narodnem gledališču sokolska matineja v spomin tragične smrti bana Petra Zrinskega in Krsta Frankopana. Proslavi je prisostvovala poleg civilnih in vojaških oblastev ogromna množica ljudi.

Danes je proslavil spomin na hrvatska mučenika 25. pešpolk Petra Zrinskega z «rezanjem kolača».

Zelo simpatičen vtisek je naredil obisk francoske kolonije v Zagrebu in francoskih obiskovalcev velesemnja na grob Zrinskega in Frankopana, kamor je bil položen venec z napisom: «Hommage français aux martyrs Zrinski et Frankopan».

Prvi maja v Jugoslaviji

LJUBLJANA, 1. Prvi maja se je po vsej državi praznoval kot praznik. Listi na ta dan niso izšli in tudi drugo delo je počivalo. Po dosedanjih poročilih je potekel 1. maja povsod v svečanem razpoloženju, ki ga niso kalili nikaki izgredi.

Čehoslovaška

Reorganizacija srednješolskega pouka na Čehoslovaškem

PRAGA, 2. Vsled velike raznoličnosti v pouku državnega jezika in jezikov narodnostnih manjšin na Čehoslovaškem nameravajo Čehi reorganizirati jezikovni pouk v srednjih šolah. Za to reorganizacijo govore zlasti pedagoški in administrativni vzroki. Ker uči izkušnja, da se more doseči popolno znanje državnega jezika le s pomočjo obveznega pouka in ker je potrebno, da zna vsak absolvent tudi jezik kake narodnostne manjšine, bo skrb šolskih uprav, da se to doseže.

Zakonski osnutek ki ga je ministrski svet že odobril, določa, da je državni jezik na vseh srednjih šolah brez razlike učnega jezika obligaten predmet. Poleg jezika pa se morajo poučevati tudi jeziki narodnostnih manjšin, najsibo kot obvezni ali prosti predmeti. Kateri jezik narodnostnih manjšin se ima poučevati na tej ali oni srednji šoli, bo določil naučni minister. Uvedba dotičnega jezika kot obveznega učnega predmeta v višjih razredih se bo izvršila sukcesivno. Zakon bo stopil v veljavo z začetkom šolskega leta 1923 - 24.

Ogri izzivajo dalje

PRAGA, 2. Mešana čehoslovaško-ogrska komisija je napravila pri Hymu, kjer je bil od ogrskih vojakov umorjen carinski stražnik Sedlaček, izvid in je ugotovila, da je bil Sedlaček napaden na čehoslovaškem ozemlju. Na ta način je izid preiskave čehoslovaških oblastev potrjen.

Ogrski podčastnik Horvath je priznal, da je sam Sedlačka zbodel osemkrat z bajonetom. Pri sodnem mrtvaškem ogledu pa je bilo ugotovljeno, da je imel Sedlaček 19 ran. Komisija preiskuje sedaj druge incidente, ki so se dogodili v bližini omenjenega mesta tekom zadnjih mesecev.

UNGVAR, 2. Uradno se potrjuje, da je bilo pri Saloki v Podkarpatski Rusiji dvakrat ustreljeno iz karabine proti dvema čehoslovaškima obmejnima orožnikoma. Streli so prišli z ogrskega ozemlja in takoj nato so videli dva ogrska vojaka, kako sta bežala. Uvedla se je uradna preiskava.

Čehoslovaška zunanja trgovina

PRAGA, 2. V mesecu marcu je Čehoslovaška uvozila 2,069.891 kvintalov in 61,284 kosov blaga v skupni vrednosti 801,523.971 č. kron. Izvoz je znašal v istem mesecu 901,903.394 č. kron, tako da se bilanca zaključuje z aktivo, ki dosega 100,397.423 č. kron. Aktiva za prve tri mesece l. 1923. znaša 727,829.733 č. kron. hvalno.

Poljska

Prvi maja na Poljskem

VARŠAVA, 2. Prvi maja je potekel mirno v vsej Poljski. V velikih industrijskih mestih so se vršili tradicionalni socialistični obhodi. V Varšavi je prišlo na gledališkem trgu do spopada med socialisti in komunisti.

Bolgarska

Političen umor v Sofiji

DUNAJ, 2. Iz Sofije poročajo, da je bil tam umorjen arhitekt Nikolaj Jurukov, eden voditeljev udruženja za avtonomijo Macedonije. Jurukov je pred kratkim dosegel sporazum z notranjo revolucionarno organizacijo Macedoncev za dosego avtonomije Macedonije pravnim potom. In kot žrtev baš te organizacije je padel Jurukov.

Francija

Izgredi v Parizu tekom 1. maja Nad 60 oseb ranjenih

PARIZ, 2. Po zaključitvi shoda v sedežu sindikatov v S. Denisu je prišlo proti večeru v ulici Grandes au Belles do hudih izgredov. Policija je večkrat naskočila demonstrante in jih razgnala. Nad 60 policijskih agentov je bilo lahko ranjenih. Od 60 aretiranih demonstrantov jih je ostalo v zaporu le 16.

Govori se, da je vlada sklenila izročiti poslanca Cachina in druge komunistične voditelje, ki so bili aretirani januarja zaradi propagande proti zasedbi Ruhra, sodišču pod obtožbo rovarjenja proti varnosti države.

Grof Bethlen v Parizu.

PARIZ, 1. Grof Bethlen, madžarski ministrski predsednik, je dospel v spremstvu g. Kallaija, finančnega ministra, v Pariz. Odškodninska komisija ga je povabila za petek na svojo sejo. Madžarski ministrski predsednik namerava podati odškodninski komisiji natančno poročilo o madžarskem finančnem položaju in ji predložiti načrt za izboljšanje madžarskega finančnega in gospodarskega stanja.

Baron Krupp aretiran. — Zasega premoga in kovinskih izdelkov v «Rheinische Stahlwerke»

PARIZ, 1. Listi javljajo iz Düsseldorfa, da je vojaška policija aretirala v Verdenu barona Kruppa, predsednika upravnega sveta Kruppovih tvornic v Essenu in moža Berte Krupp. Baron Krupp je bil prvič aretiran takoj po izgredih v Essenu, bil pa je potem izpuščen. Pred nekoliko časa mu je vojni svet v Verdenu dostavil novo povabilo. Baron Krupp, ki se je nahajal v Berlinu, je odgovoril, da se bo predstavil danes. Ker ni dal vojaškemu sodniku dovoljnih pojasnil glede izgredov v Essenu, je bil zaprt v vojaški zapor v Verdenu. Vsi aretiranci zaradi izgredov v Essenu bodo sojeni v petek.

Medtem se javlja, da so francoska oblastva v Düsseldorfu zaplenila včeraj 11.000 ton koksa in 8000 ton premoga. V Francijo se je odpeljalo 17 vlakov koksa in 2 vlaka premoga. Dohodki francoskega železniškega ravnateljstva na zasedenem ozemlju so znašali v začetku zasedbe 20 miljonov mark, zadnji teden pa so dosegli 325 miljonov mark. Družba «Rheinische Stahlwerke» ni hotela plačati davka na premog. Vsled tega so zavezniška oblastva zaplenila v njenih tvornicah v Duisburgu in Meiderichu 8000 ton kovinskih izdelkov.

Anglija

Mirna proslava 1. maja v Angliji

LONDON, 2. Prvi maja je minul povsod po Angliji brez incidentov. V grofiji Durhan je stavkalo 200.000 rudarjev. V Londonu so demonstranti sprejeli resolucijo, s katero izražajo svoje simpatije ruhrskim delavcem, pozivajo vlado naj odstopi od versailleske pogodbe, naj prizna sovjetsko vlado in zahteva umik japonskih čet z otoka Sahalina. Posebno zastopstvo demonstrantov je predložilo to zahtevo tudi japonskemu poslaniku, ki je obljubil odgovor.

Za močno zračno brodovje Anglije

LONDON, 2. Državni tajnik za aeronautiko je izjavil v doljnji zbornici, da mora postati Anglija največja sila v zraku. Po hitrem razvoju aeronautike je preliv La Manche zgubil za Anglijo vsako obrambno moč. Sicer se nimamo ničesar bati s strani naše zaveznice Francije in v doglednem času je tudi vsaka vojna skoro izključena, ampak Anglija se mora pripraviti za morebitne slučaje, da bo znala v vsakem času braniti meje države.

Italijanske pravice na ozemlju ob Jubi

LONDON, 2. «Times» piše o vprašanju ozemlja ob Jubi, da je pravica Italije do te pokrajine utemeljena v londonskem paktu iz leta 1915., ki je tvoril podlago za vstop Italije v vojno na strani zaveznikov. Omenjeni list ugotavlja, da dolguje še vedno Anglija Italiji to majhno ozemlje, pa da bi bilo zelo umestno, če bi Anglija izpolnila to svojo dolžnost še pred potovanjem kralja Jurija v Rim.

Nemčija

Prvi maja v Nemčiji

BERLIN, 2. Prvi maj je potekel v Berlinu povsem mirno. Socialisti in komunisti so se napotili že na vse zgodaj z glasbo proti Ostgartenu in zoološkemu vrtu. Govorilo je več govornikov, med njimi tudi neki francoski komunist. Tudi po drugih večjih mestih je potekel dan mirno.

Avstrija

Krvavi spopadi med komunisti in socialisti na Dunaju — 300.000 ljudi pred mestno palačo v proslavo 1. maja

DUNAJ, 1. Včeraj je prišlo do krvavih izgredov med komunisti in socialisti v Hernalsu, kjer so imeli socialisti shod. Morala je posredovati policija na konjih. Tekom spopada je bilo 11 oseb ranjenih.

Danes se je zbralo pred mestno palačo na Dunaju nad 300.000 oseb v proslavo 1. maja. Na balkonu mestne hiše so trobentači mestne opere igrali koračnico iz «Aide», internacionalo in druge himne. Govorilo je 20 govornikov. Incidentov ni bilo.

Maršal Foch na Dunaju.

DUNAJ, 2. Včeraj je prispel semkaj maršal Foch. Sprejela so ga na postaji francoska diplomatska zastopstva. Snoči se je maršal Foch vrnil v Varšavo.

Kakor zagotavlja «Wiener Journal», ima maršal Foch nalogo, pregovoriti Poljsko na vstop v Malo entento, skušati poravnati spor med Poljsko in Čehoslovaško radi Javorine in proučiti poljski vojaški položaj za slučaj napada s strani Rusije.

Traški poslanci v turškem parlamentu

DRINOPOLJE, 2. Po novih volitvah bo imela vzhodna Tracija 13 poslancev v veliki narodni skupščini.

Navadna proslava 1. maja v Švici

BERN, 2. Socialistične manifestacije v proslavo 1. maja so se vršile kakor po navadi. Število manifestantov je bilo na vsak način manjše nego po navadi.

Izgredi na Španskem

MADRID, 2. Na dan 1. maja je prišlo do spopadov med policijo in množico. Padlo je tudi nekoliko strelov. Štirje demonstranti so bili ranjeni, več jih je bilo aretiranih.

Neuspeh vseameriškega kongresa.

BUENOS AIRES, 1. Vseameriški kongres se je končal brez uspeha. Listi ugotavljajo to z obžalovanjem posebno v kolikor gre za vprašanje omejitve oboroževanja. Neuspeh je tem bolj značilen, ker je argentinska republika v znak dobre volje že skrčila svojo tonažo.

Zedinjene države in Evropa

Vstop Zedinjenih držav v svetovno vojno je vsemu svetu dokazal ogromno gospodarsko, vojaško in politično silo te države. Njena gospodarska moč je v velikem razmahu vseh panog proizvodnje. Amerikanci prednjačijo v poljedelstvu kakor tudi v industriji. Bogastvo podzemskih zakladov zvezano s podjetnostjo kapitala in pridnostjo delavskih mas je ustvarilo podlago za silni razvoj industrije, ki se je izvršil od l. 1914. pa do danes. Vojaška moč obstoja v velikem številu prebivalstva, in v izvrstnem organizatoričnem duhu Amerikancev. Le tako si moremo razlagati, da so Zedinjene države vrgle v nekaj mesecih miljonsko armado na zapadno fronto ter odločili svetovno vojno v prilog zazeznikov. Politična moč kake države pa se sama ob sebi izvaja iz njene gospodarske in vojaške sile. Da v taki državi ne manjka izvrstnih državnikov in diplomatov, je jasno. Ogromen teritorij, ki obsega okroglo 9 miljonov 400 tisoč kvadratnih kilometrov (Evropa: 9 milj. 700 tisoč kvadratnih kilometrov) s 93 miljoni prebivalcev ter se razteza med dvema oceanoma, tvori trden državni organizem, ki ima torej vse potrebne lastnosti, da igra eno prvih vlog med ostalimi državnimi organizmi sveta.

Monroe-jeva doktrina, katere geslo je bilo: Amerika Amerikancem tvori še vedno temelj politike Zedinjenih držav, toda ta doktrina je doživela majhno izpremembo: Evropa se pač ne vmešuje v amerikanske zadeve, pač pa se Amerika zanima preko mej omenjene doktrine za Evropo, čemer bomo pozneje še govorili.

Ko so Zedinjene države vstopile v evropsko vojno in so iz nje napravili svetovno vojno, so bile sile zaveznikov skoraj izčrpane. Brez pomoči Amerike bi se bila vojna še zavlekla in nje izid je bil zelo dvomljiv. Toda ameriški kapital in z njim ameriško gospodarstvo je bilo preveč zainteresirano na izidu velikega oboroženega konflikta, ki je imel za desetletja določiti razmerje sil v Evropi. Zavezniki so prejeli ogromne vsote kredita od Zedinjenih držav; zlato evropskih držav je romalo v Ameriko, iz Amerike pa so prihajali nešteviln parniki polni najraznovrstnejšega vojnega blaga. Tako se je naglo vršilo na eni strani obubožanje Evrope, na drugi pa bogatenje Amerike. Pri tem pa se je ameriška industrija razmahnila s tako silo in naglico, da je že ta okoliščina sama na sebi dvignila Zedinjene države nad vse ostale.

Zedinjene države so bile torej primorane iz kapitalističnih in gospodarskih razlogov poseči v evropski konflikt. Da so jim Nemci pri tem olajšali njihov vstop v vojno s svojim brezumnim postopanjem v podmorski vojni, je bil pač «srečen» slučaj. V tistih časih, ko je bilo že jasno, da bo vstop Amerike premaknil vojno tehtnico iz ravnovesja ter jo nagnil na stran zaveznikov, so se začeli oglašati Wilson in drugi amerikanski državniki, hoteč določiti že vnaprej vojni smoter. Seveda je bil ta vojni smoter amerikanski, ne evropski, zato je pač moral Wilson doživeti polom svoje prvotno idealne politike. To se je zgodilo pozneje, toda proti koncu vojne in v času premirja, ko so bili zavezniki še pod vtisom prestane nevarnosti in v očigled grozečemu boljševizmu iz Moskve, je zamogel Wilson prevzeti v imenu svoje velike države vodstvo v snovanju «nove družbe», ki naj bi nastala na razvalinah strtega nemškega imperializma. Spočetka bi bil mogel Wilson marsikatero svojo željo, idejo ali zahtevo v Evropi udejstviti, toda snovanje Zveze narodov se je zavleklo, v tem času pa so si zavezniki toliko «opomogli», da so si upali kljubovati mogočnemu ameriškemu «stricu», ko je prišlo do sklepanja versailleske pogodbe.

Versaillska pogodba pa je deloma zakrivila Wilsonov poraz, oziroma poraz njegove stranke, ko se je šlo za volitev predsednika republike. Amerika je bila razočarana na Evropo, politična javnost pa se je obrnila proti Wilsonu, ki si je bil zamislil svetovno družbo narodov združeno v vsemogočni «Zvezi narodov». Te zveze pa ni priznala ravno ona država, katere najvišji predstavnik jo je zasnoval. Še enkrat je zmagal duh Monroe-jeve doktrine, Amerika je hotela biti zase.

Toda življenje je močnejše od še tako tradicionalnih in preizkušenih doktrin. In ravno Amerika ne more danes iti mimo dogodkov v Evropi, ker je preveč zainteresirana na razvoju povojne Evrope.

Omenili smo že, da se je v Ameriki industrija silno povzdignila vsled velike uporabe vojnega materiala evropskih držav tekom svetovne vojne. Vsled tega se je Amerika emancipirala od evropske industrije ter je prestala biti odjemalka industrijskih izdelkov od Evrope. In danes se je prejšnje razmerje obrnilo. Zedinjene države so začele izvažati industrijske izdelke v takih množinah, da delajo veliko konkurenco evropski industriji, pri čemer pride največ v poštev Angleška.

To dejstvo nam utegne pojasniti vse prikrite in javne spore med Zedinjenimi državami in Anglijo. In ti spori se bodo množili, čim bolj se bodo čutile posledice te nove gospodarske konkurence v Evropi.

Skoraj iz istega vzroka so Zedinjene države zainteresirane tudi pri rešitvi odškodninskega vprašanja. Nemčija je njihov najboljši odjemalec agrarnih pridelkov, poleg tega pa potrebuje danes Nemčija ogromne množine surovin in drugih potrebščin, ki jih more dobiti v Zedinjenih državah. V interesu ameriškega kapitala je torej, da Nemčija gospodarsko ne propade. Zato je v tej točki samo ob sebi umevno proti francoski odškodninski politiki. Če se Nemci trudijo, da bi dosegli intervencijo Zedinjenih držav v sedanjem francosko-nemškem sporu, nam je to razumljivo. Sodelovanje nemškega in amerikanskega kapitala lepo izpopolnuje vrzel v gospodarskem kompleksu Evrope. Ta vrzel izvira iz odsotnosti Rusije in pa vsled še vedno sovražnega razmerja med Francijo in Nemčijo.

Posebno očividno se kaže «nestrpnost» ameriškega kapitala, da se tako izrazimo v zadevi petrolejskih vrelcev v Mesopotamiji. Konkurenca med Anglijo in Ameriko se je tu pokazala prav nazorno. In ravno tej okolnosti se imajo Turki nemalo zahvaliti svoji diplomatski «sreči». Vprašanje Mezopotamije tako močno zanima državnike Zedinjenih držav, da so sporočili evropskim diplomatom udeležbo svoje države pri novih pogajanjih med Turčijo in zavezniki v Lausanni.

Amerika se je začela torej prav aktivno vmešavati v evropske spore. S tem pa je, v praksi prekršeno tudi načelo Monroe, zakaj tudi «Novi Svet» ne more živeti brez starega. Zato bomo mogli še večkrat ugotoviti tako «vmešavanje» ameriških držav v evropske zadeve, ko se bo šlo za interese ameriškega kapitala.

Da zamore Amerika tako gospodovalno nastopiti proti evropskim državam, ni utemeljeno samo v gospodarski in politični moči Zedinjenih držav. Pomisliti je treba, da so skoraj vse evropske države dolžnice Zedinjenih držav. Med temi državami se nahaja tudi Angleška, ki se hoče hitro otresti svojega dolga napram svoji prekomorski tekmovalki. Vsled tega so angleški državni finančniki napeli vse davčne strune, da je danes angleška državna bilanca aktivna in da plačuje Anglija svoje dolgove že tretjo leto.

Vloga upnika je vedno pobarvana z jerobstvom in umevno je, da morajo dolžniki upoštevati razne «želje in nasvete» svojega upnika.

Vpliv Zedinjenih držav na politiko Evrope se vedno ostreje kaže; zavedajoč se svoje moči, bodo Amerikanci tudi pošteno izrabili ta svoj vpliv ter vršili tudi v bodočnosti vlogo evropskega jeroba.

Da streme zares za tem ciljem, nam dokazuje tudi amerikanska politika Zedinjenih držav, ki sklicujejo razne vseamerikanske konference z udeležbo vseh ameriških držav, severne in južne Amerike. Te konference imajo prozoren namen zagotoviti Zedinjenim državam volilno vlogo in nadvladje v obeh Amerikah. To nadvladje pa je naperjeno v prvi vrsti proti Japonski in v drugi vrsti proti Angležem.

Podlaga in izvor za vse te načrte in namene Zedinjenih držav pa tvorijo njeni kapitali. Veliko denarno bogastvo išče oduška, Amerika je tem kapitalom premajhna deloma preuboga, zato je ta kapital prisiljen, da išče izhod tudi proti vzhodu. To dejstvo pa obrača naše misli na nevarnost novih sporov. Tak spor, ki je gospodarskega izvora, se nam orisuje v gigantskih črtah, ki obdajajo tri velike države: Anglijo, Japonsko in Zedinjene države. In «visoka» politika se bo v prihodnjih desetletjih sukala okoli tega kroga, okoli teh prvakov treh različnih delov sveta.

Gornje razmotrivanje nam zamore pojasniti marsikateri pojav v politiki evropskih velesil. Tako si utegnemo na pr. razložiti pasivnost Anglije v francosko-nemškem sporu in njen navidezni desinteressement na nadaljnem razvoju tega evropskega spora.

Najraznovrstnejši križajočí se interesi posameznih držav ali skupin so tako zamotani, da drže takorekoč v ujetništvu državnike, ki ne morejo voditi one samosvoje politike, ki bi jo radi. In ravno ta zamotanost interesov tvori današnje ravnovesje v politiki Evrope. To ravnovesje je seveda zelo rahlo in se utegne premakniti vsak čas. Ohranitev tega ravnovesja je malenkostni smoter državnikov sedanje Evrope, ki se nočejo ali ne morejo povzpeti do višjih vidikov v veliko škodo vsega človeštva.

Železniško vprašanje v Italiji

V Italiji delujejo železnice in pošta deloma z velikanskim primanjkljajem. Zato so «revolucionarni» fašisti postavili v svoj program tudi zahtevo, naj uprava tista obratna sredstva, ki so organizatorično in trgovsko šibka, odda v zakup privatni industriji, zasebnim družbam. Glede pošte in telefona je to lažje. Vprašanje pa, ali je odcepitev železnic od državnega obrata priporočljiva, je težavnejše in daja povod za živahne razprave. Saj smo pred par dnevi povedali, kak odpor se je pojavil proti ministru Carnazza, ker je sklenil tako zakupno pogodbo z neko družbo. Oglasili so se fašisti. Seveda ti bolj radi svojih posebnih strankarskih interesov, v zaščito fašistovskih železničarjev. Pa tudi v vladi sami se je pojavil odpor. Očitali so ministru, da se je s to transakcijo oddaljil od prvotnega načela, da je oddati v zakup le take železnice, ki so pod državno upravo pasivne.

Tu je res utemeljen praktičen razlog, ki kaže, kako težavna bo enakomerna izvedba vladnega programa. Na kaki podlagi naj se sploh kapitalizirajo pasivna podjetja? Podjetje, ki nič ne nese, tudi ni nič vredno. Kdo bi hotel kupiti tako podjetje? Država bi morala zagotoviti podporo, če bo hotela najti odjemalca. Sicer pa italijanska državna uprava niti ne misli na to, da bi svoje železnice prodajala, marveč jih hoče le dati v zakup. Spričo možnosti pa, da vrednost lire jutri ali močno pade, ali pa zraste: kako bi mogli danes določiti vrednost kake železniške proge? Pri oddaji v zakup pa se mora misliti tudi na neizbežne težkoče pri pogajanjih glede obnove materiala, njegovega vzdrževanja in amortizacije, posebno še, če je eden pogodbenikov država. Prav je rekel Einaudi v «Corriere della Sera», da je tu ni rešitve, ki bi bila zadovoljiva za vse strani. K večjemu bi se moglo razmišljati, ali ne bi bila tudi taka nepopolna rešitev vendar v manjše breme za državo? Pa tudi to se ne da izračunati v številkah, ker treba jemati v poštev tudi razna druga vprašanja socialne, gospodarske in vojaške narave.

Eno glavnih vprašanj za državo je bilo, kaj je bolj priporočljivo: ali naj se izroče zasebni industriji velike ali manjše železniške mreže? Doslej se je v Italiji dajala prednost velikim koncesijam in to ne brez razloga. Italijanske železnice v državni posesti štejejo okroglo 15.000 kilometrov tira. Če bi jih hoteli — kakor je bilo predlagano — porazdeliti na trideset koncesij, bi nastala gotovo strašna zmešnjava. Zato se danes večina strokovnjakov nagiblje k rešitvi srednje poti, ki bi bolje odgovarjala sestavu italijanskih železniških mrež, pa tudi narodnim in vojaškim zahtevam.. Velike proge, v kolikor tvorijo zveze z inozemstvom, ali pa spajajo velika mesta z važnimi pristanišči — naj država obdrži v svoji upravi. Take velike proge stavljajo večje zahteve do skupne organizacije, bolj izvežbano in bolje plačano osobje in so tudi očitne strategične važnosti. Na drugi strani pa bi obrat teh velikih prog le pridobil na gibčnosti in v gospodarskem pogledu, če bi se stranske črte odcepile od osrednje uprave. Stranske črte imajo navadno le krajevno važnost. Mogle bi se koristno upravljati po kakem vicinalno-tarifnem sistemu in izbirati si osobje po izrecnem krajevnem interesu. Stranske črte morejo biti tudi dobičkonosne, če niso birokratično prebremenjene.

Drugo vprašanje pa je, kak delež naj ima država kot posestnik in dajalec v zakup? V letu 1885. so se odločili za sistem, ki je določal družbam za obrat in upravo dve tretjini, državi kot posestnici pa eno tretjino. Ta sistem se ni obnesel, ker ni bil družbam v pobudo k naporom tudi z njih strani in ker je praksa pokazala, da so bili stroški za družbo večji, nego dve tretjini prihoda. Einaudi priporoča zato v «Corriere della Sera» za proge, ki bodo iz začetka pasivne, (in le take hoče fašistovska vlada dajati v zakup) sistem, po katerem bo vlada soudeležena na čistem prihodu, kar bi družbe vzpodbujalo, da bi se tudi one trudile za povečanje čistega prihoda. Seveda zahteva taka metoda komplicirano kontrolo; zato je niso sprejeli v letu 1885. Einaudi pa opozarja, da se je ta sistem pri emisijskih zavodih v tridesetih letih sijajno obnesel. Kjer gre za praktično aktivne proge bi mogla država, poleg deleža od čistega prihoda, zahtevati gotovo kilometrsko garancijo. Toda aktivne proge — če jih je kaj — niso v razpravi. Nasprotno: interesirane družbe ne-le da nočejo privoliti v tako kilometrsko garancijo, marveč še same zahtevajo tako jamstvo od države. Je torej tu le računska naloga: ali ne bi bila državna blagajna pri tem še bolj obremenjena, nego je z dosedanjo neposredno državno upravo? Razun tega bi bile težave pri določanju takih garancij radi nestalnosti italijanske valute.

Ne moremo si torej danes napraviti jasne slike o načrtu vlade za oddajanje gotovih železnic v zakup, posebno še, ker se v krogih fašistov samih mnenja križajo. Za sedaj kaže vlada le voljo za izvedbo tega programa, ker se nadeja zmanjšanja primanjkljaja in večje gibčnosti obrata. Pri tem pa treba upoštevati, da v Italiji ravno železnice tvorijo volilno-agitatoričen moment in da so si često poslanci iste stranke v nasprotstvu iz krajevno-političnih razlogov. Vsekako pa se zdi, da prevladuje tista struja, ki ne bi hotela, da bi se tako kočljiv objekt, kakor so železnice, izročil nanovo nastalim kapitalistom v izkoriščanje, marveč starim organizacijam na tem polju. Na drugi strani pa se zopet oglašajo pomisleki, češ da bi se s tem ponovile stare pogreške, če bi se zasebnim železniškim skupinam dovolili veliki monopoli, nasproti katerim bi država in državljan, ki pričakuje zboljšanja in poceni nitve, morda težje branila svoje koristi, nego doslej proti železniški birokraciji.

DNEVNE VESTI

POLITIČNO DRUŠTVO «EDINOST» v TRSTU ima svoj redni sestanek danes, 3. t. m., ob 3.30 uri v navadnih prostorih. — Predsednik.

Uradna krajevna imena in tirolski Nemci. Kakor pri nas Slovencih in Hrvatih, tako je zakon o novih in izpakedranih krajevnih imenih za nove pokrajine vzbudil tudi med tirolskimi Nemci silno ogorčenje, ki je pri nas kakor na Tirolskem tem bolj razumljivo, ker so bila drugorodna krajevna imena tako nesramno popačena in pokvarjena, da bo prizadeto prebivalstvo čutilo ta novi udarec proti njegovi narodnosti kot oster nož, ki mu ga je kruta raznarodovalna roka brez vsakega usmiljenja zabodla globoko v srce. Sedaj bodo morala naša nemška krajevna imena v Južnem Tirolu izginiti, pravi «Tiroler» od 1. t. m. v članku pod naslovom «Iztrebljenje nemških krajevnih imen». Tako določa kr. odlok. Prastara nemška imena morajo napraviti prostor novim italijanskim, kajti zabrisati hočejo enotno obeležje Južnega Tirola, v inozemstvu hočejo ustvariti vtis, kot da bi bil Južni Tirol po svoji zgodovini in po svojem prebivalstvu od nekdaj italijanska dežela. Nemštvo naj se potisne v ozadje. Tako se zdi, da nas smatrajo tostran državnih mej za tujce, da vidijo v naši zvestobi do našega narodnega bistva nasprotovanje proti najvišjim interesom države in da nas smatrajo za državljane druge vrste. S prekrstitvijo krajev, kakor jo določa kr. odlok, je bil poteptan en kos tirolske zgodovine. S tem so samovoljno prekršili zgodovinska dejstva. Kraji, ki niso bili nikdar italijanski, naj dobe naenkrat drugo ime! Tudi zemlja, tudi kraji imajo neoporečno pravico do svojega imena kakor posamezen človek.... Pri tej prekrstitvi ne gre morda samo za zunanjo tehnično izpremembo, samo za predrugačenje zemljepisne označbe, temveč gre pri tem v resnici za napad na bistvo in dušo dežele, na bistvo in dušo pokrajine, gre za napad na narodna dobra našega ljudstva. Kajti krajevna imena niso postala kar tako. Ravno tako se ne dajo tako lahko odpraviti, ker so združena z vsem razvojem, z življenjem, čustvovanjem in mišljenjem našega ljudstva in so postala kot takšna sestaven del našega bistva.

«Tiroler» zaključuje svoj protest s sledečimi besedami, ki veljajo v polni meri tudi za naše razmere: «Na ta način naj bi Južni Tirol dobil povsem drugo obličje. Nemštvo je z vsakim dnem bolj tesno zvezano in pride najbrže dan, ko se bo smelo negovati samo še v družini. Toda ravno tu je njegov najbolj živi studenec in od tod se bo jačalo in bo rastlo kljub vsem pritiskom od zunaj».

Pristojbina na brzojavke za v inozemstvo. Tukajšnji komisarijat za pošto in brzojav javlja, da je dodatna pristojbina na brzojavke za v inozemstvo določena za dobo od 1. do 31. maja na 31%.

Ponočno delo žensk in dečkov. Uradni list «Gazzetta ufficiale» prinaša odlok z dne 5. marca 1923 št. 748, kateri prepoveduje v industrijskih podjetjih nočno delo žensk vsake starosti ter dečkov, ki niso dosegli 16. leta svoje starosti. Pod nočjo razume odlok nepretrgano dobo 11 ur, v kateri je zapopaden čas med 22. in 5. uro. Nočno delo žensk in dečkov je izjemoma dovoljeno v primerih višje sile, ko nastane v industrijskem podjetju nepredvidjeno prekinjenje dela, katero ni periodično.

Uspeh našega rojaka - slikarja v Ljubljani. Naš rojak, slikar Avgust Bucik, je razstavil svoje slike v Ljubljani v Jakopičevem paviljonu. Razstava je izzvala splošno pozornost ter privabila obilen obisk občinstva. Kritika se je izrazila zelo pohvalno.

Blazni rekordi. Pred nekoliko dnevi smo poročali o norosti, o kateri prihajajo glasovi iz Amerike: Staro in mlado, žensko in moško se trudi doseči rekord v plesanju. V šali smo čestitali v naprej tistemu, ki bo prvi dosegel 100 ur plesa. In glej ga, vraga! Iz Clevelanda gre vest v svet, da je neka gospodična plesala nepretrgano 92 ur. Morali bomo torej svojo čestitko postaviti nekoliko bolj visoko. Blaznost rekordnega plesanja je dosegla take meje, da si varnostna oblastva belijo glave, kako bi ta «šport» zabranile. Toda tu naletajo na splošen odpor. Ni čuda, ko je že prešla norost rekordnega plesanja iz mladih nog v starejše in najstarejše. Iz Dunaja, ki ni v Ameriki, n. pr. poročajo, da je tam dosegel neki mladenič dunajski rekord 63 plesanih ur; njegov oče je nato od veselja znorel. Bolj pametna nego ameriški policisti je človeška norost sama. Ona zbija klin s klinom. Pojavil se je že hud tekmec rekordnega plesanja: bobnanje. Nek Amerikanec se je vsedel k velikemu bobnu s hvalevrednim namenom, da pomaga človeštvu do novega rekorda: Udriha po bobnu, da je veselje. Nič čudnega ne bo, če bo ta rekordman zbobnal nove tekmece na noge. Predno pa pride vsa Amerika na boben, bo dobri Bog že poslal novo idejo za nov rekord. Ker moremo biti Ameriki za marsikaj hvaležni, si dovoljujemo v revanšo kak mal nasvet. Lep bi bil n. pr. rekord, kdo bo požrl največ sliv s koščicami vred; ali — za one, ki imajo bolj trdno zdravje: kdo bo znal na pamet povedati več mirovnih in sličnih konferenc, ki so se vršile po letu 1918; ali pa: kdo bo več dni zaporedoma ponavljal stavek: Bog daj norcem pamet!

Društvo državnih vpokojencev je imelo dne 29. aprila svoj redni občni zbor. Odobren je bil obračun za leto 1922, ki se je zaključilo s prebitkom lir 10,930.55. Eks. Mussoliniju in Rocco-tu so bile poslane brzojavke tičoče se ustavitve že započetega znižanja pokojnin. Na generalni kongres, ki se bo vršil dne 18. t. m. v Rimu, bosta poslana dva zastopnika tržaškega udruženja. Izvoljen je bil konečno nov odbor, ki je sestavljen tako-le: Predsednik: inž. G. Maver; podpredsednik: general Ugo de Ubaldini; blagajnik: Ant. Locati; odborniki: Conte F. Marenzi, E. Mollini, A. Tomsich, Fr. Erzen, B. Potrebin, P. Rigo, O. Barsan, A. Slivar, D. vdova Judtmann.

Društvene vesti

Učiteljsko društvo za Trst in okolico poziva svoje člane, da se polnoštevilno udeleže pomladanskega zborovanja, ki se vrši v nedeljo 6. t. m. ob 8. uri in pol pri Sv. Ivanu.

Društvo «Prosveta» v Trstu vabi na občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 13. majnika t. l. ob 9. predpoldne v Trstu. — Dnevni red: 1) Poročilo odbora in preglednikov, 2) Prememba pravil, 3) Določitev prispevkov, 4) Volitev odbora in preglednikov, 5) Samostojni predlogi, 6) Slučajnosti. —

Opomba: Osrednjih občnih zborov se smejo udeleževati člani osrednjega društva, odborniki podružnic in v smislu § 30. izvoljeni odposlanci. Samo ti poslednji imajo pravico glasovanja pri volitvah in za sklepanje o obveznih podružničnih prispevkih.

Planinsko društvo — zvesto stari tradiciji — priredi tudi letos v nedeljo dne 6. maja izlet na Trstelj (643) in vabi na istega svoje člane in prijatelje društva.

Odhod iz Trsta (južni kolodvor) ob 6 z vlakom do postaje **Bivio**. Od tu peš skozi Slivno, Mavhinje, Vojščico v Temnico, kjer je počitek. Iz Temnice na Trstelj. Povratek na Rihenberg. Z vlakom — ob 19.48 v Trst. (Vlak stane približno Lit. 10.—) Kosilo iz nahrbtnika. Izlet na Trstelj prištevamo med enega najlepših enodnevnih izletov, ker ni prenaporen in je Trstelj splošno znan radi lepega razgleda po Vipavski in Furlanski dolini.

Med potjo bomo imeli priliko videti razne utrdbe in razvaline iz vojne dobe. — Odbor.

Planinsko društvo ima danes po 20 uri običajni planinski sestanek in odborovo sejo.

Žensko dobrodelno udruženje priredi v nedeljo, 6. t. m. ob 4.30 pop. v **Škednju** predavanje o «Dekliški vzgoji» in sicer v prostorih otroškega vrtca. Vabimo vse članice in prijateljice društva, da se udeleže te koristne prireditve.

Pri Sv. Jakobu na Stari policiji bo v nedeljo ob 4. pop. predavanje Ženskega dobr. udruženja in sicer o «Najvažnejših živilih».

Odborova seja «Organizacije oskrbnic voj. sirot v Trstu bo v soboto 5. maja ob 4 popoldne.

«Navaden človek». Šaloigra znanega humorista Nušiča. V nedeljo, dne 6. t. m. ob 7.30 zvečer uprizori Šentjakobska čitalnica to smeha polno šaloigro. Humorističen prizor sledi humorističnemu prizoru, smeha ni konca ne kraja. Kdor se torej želi enkrat od srca nasmejati, naj pride v nedeljo v dvorano DKD pri Sv. Jakobu.

Športno društvo «Adria»: Kolesarski odsek. V nedeljo 6. V. 1923 priredi kolesarski odsek izlet v Koprivo. Shajališče (ob 7.30 zjutraj) pri Obelisku na Općinah. Odhod točno ob 8.

Nogometni odsek. Danes ob 20 sestanek članov tega odseka v navadnih prostorih (pri Sv. Jakobu). Na dnevnem redu predavanje: «O nogometu».

MDP. — Sv. Jakob. Turistični odsek priredi v nedeljo celodneven izlet v Branico. Za člane šentjakobskega okraja: Shajališče pri postaji Rocol. Za člane mestnega okraja pa postaja Guardiella. Odrine se s prvim vlakom do Štanjela in od tam peš proti Branici. — Kosilo iz nahrbtnika. — Vodja.

Vzajemno društvo za zavarovanje Goveje živine v Borštu priredi v nedeljo, dne 6. maja, veliko javno tombolo s krasnimi dobitki. Začetek popoldne ob 4. K obilni udeležbi vabi — odbor.

M. D. P. Opčine ima danes zvečer ob 20 skupni sestanek. Radi važnosti dnevnega reda naj ne manjka nihče. — Predsednik.

Akad. fer. društvo «Balkan». Danes ob 20.30 sestanek s zasedanjem. Uro prej odborova seja.

Pevsko društvo «Ilirija». Vaja za ženski zbor odpade danes, ker je zadržan g. pevovodja. Prihodnja vaja za ženski zbor v soboto ob 20.15. — Odbor.

Iz tržaškega življenja

Mornarjev padec. V stari prosti luki je pred hangarjem št. 9 zasidran parnik «Alberta». Mornar Salvatore Ricciardelli, star 33 let, zaposlen na tem parniku, je včeraj popoldne padel po nesreči okoli tri metre globoko v parnikovo skladišče ter si izvinil levo roko v rami. Na telefonično zahtevo je prihitel na lice mesta zdravnik rešilne postaje, ki je ponesrečenca po prvi pomoči dal prepeljati v mestno bolnišnico.

Tatvina. Pred sinočnjim so neznani tatovi s ponarejenimi ključi odprli avtomobilsko lopo, nahajajočo se v ulici Lazzaretto vecchio št. 6 ter ukradli magnete treh avtomobilov, ki so bili tam spravljeni.

Včeraj zjutraj je lastnik lope, Gregor Plivo, odkril tatvino; pri tej priliki je ugotovil, da ga je nezaželjeni nočni obisk stal 3500 lir.

Tatvina je bila naznanjena na policijskem komisariatu v ulici della Sanità.

Čipk se je polastila. Zasebnica Geltruda Bencino, stanujoča v ulici Slataper št. 1, je izročila pred kakim tednom neki Marjeti Martincich, stanujoči v ulici Tiziano Vecellio št. 4, količina raznih čipk v vrednost 600 lir, v svrho, da bi jih ta prodala. Ker od takrat ni bilo videti ne Martincicheve, ne denarja, je Geltruda Bencino naznanila nepošteno mešetarico na kvesturi zaradi poneverbe.

Radi sleparije je bil včeraj naznanjen na kvesturi neki Rafael Scarlatto, star 23 let, ker je opeharil zasebnico Beatrice Cero za znesek 200 lir.

Iz tržaške pokrajine

Postojna. Prostovoljno gasilno društvo «Postojna» proslavi v nedeljo dne 6. maja 1923, društvenega patrona, s sodelovanjem sosednih gasilnih društev v Postojni s sledečim sporedom: Ob 10. uri maša v dekanijski cerkvi. Ob 10.45 obhod društev na trgu. Ob 13. uri vaja; sodelujejo Postojna, Vel. Otok, Studeno, Slavina, Razdrto, Hruševje in Landol. Ob 15. uri odhod vseh društev v Čukovco iz trga z mestno godbo. Ob 19. uri razhod društev in odhod iz Čukovce. — Odbor.

Vesti z Goriškega

Prvi maj v Gorici. Prvi maj je potekel v Gorici docela mirno. Delalo se je vsepovsod. Po mestu so patruljirali orožniki in narodna milicija, ki niso trpeli niti rudečih nageljnov.

Predujmi na vojno odškodnino. V petek se je povrnil iz Benetk cap. Godina z zneskom 7 miljonov lir, katerega je naka zal za goriški hipotečni zavod zvezni kre ditni zavod v Benetkah. Ta znesek je bil dan zavodu samo na račun, ker vse kaže, da se bodo predujmi izplačevali tudi še po

31. maja. Ta razveseljiva vest bo marsikomu razvedrila mračno lice.

Ujeti ptiček. V soboto popoldne je zaslišal dijak Bratina, ki stanuje v Via Manzoni, sumljiv šum, ki je prihajal od strani kleti, kar je vzbudilo njegovo pozornost. Opazil je, kako je nek sumljiv človek nasiloma odpiral vrata v klet in zlezel vanjo. V par skokih je bil tudi dijak pri kleti, zaklenil je neznanca v klet in je takoj priklical orožnike, ki so seveda takoj osvobodili ptička iz kletke ter ga odpeljali v goriške zapore. Imenuje se Ivan Valentinuz.

Tatvina v goriški zidarski zadrugi. Neznani tatovi so vdrli skozi okno v goriško zidarsko zadrugo in so odnesli pisalni stroj in kolo v skupni vrednosti 1900 L.

Zahotelo se jim je po «irtalji». Neznani tatovi so vdrli skozi zidno špranjo v trgovino Antona Culot v Via Seminario ter so odnesli jajca v vrednosti 50 L. Čudno, da niso kje drugod ukradli še sodček vina, da bi zalili grla po taki obilni «frtalji». Še lepše pa so zabelili istotako neznani gospodje Mihaelu Kocijančič v Via Coronini; odnesli so mu nič manj kot za 200 L slanine in salamov.

Smrtna kosa. Umrla je v Gorici dvajsetletna Josipina Bolko, dijakinja na tukajšnji trgovski šoli. Pogreb se je vršil v nedeljo ob veliki udeležbi njenih sošolk in drugega občinstva.

— Dne 20. aprila je umrl v Kobaridu učitelj Stanko Bogataj. Pokojnik je poslednje čase učiteljeval v Planini pri Cerknem. Bil je vnet pevovodja in društveni delavec. Bodi mu lahka kobariška zemlja!

Zveza vinorejskih zadrug. V četrtek se je vršilo v Gorici zborovanje strokovnjakov in vinorejcev, na katerem se je sklenilo ustanoviti zvezo vinorejskih zadrug.

Naloga te zveze bi obstojala pred vsem v tem, da bi otvorila v Gorici posredovalnico in poskuševalnico za vino, ustanovila zadružne kleti in gostilne v Gorici in manjše kleti na važnejših križiščih, organizirala vinarske zadruge tam, kjer še ne obstojajo in razpošiljala agente, ki naj sprejemajo naročila od gostilničarjev na deželi.

Uspeh goriškega pisatelja. V najkrajšem času izda ruska «Svetovna knjižnica» prevod zbirke novel goriškega pisatelja Bevka. Zbirko je izdala in založila «Naša založba» pod naslovom «Faraon». Goričani smo ponosni, da bo naš rojak zastopal slovensko književnost v ruski prevodni literaturi.

Bilje. Prav rad sem se odzval prijateljevemu povabilu, da se popeljeva v Bilje k prireditvi tamošnjega pevskega zbora. Mikal me je predvsem spored prireditve (nova Remčeva žaloigra «Užitkarji», več pevskih točk, med temi tudi par modernih, deklamacije itd.); Znano pa je tudi, da je biljenski zbor na zelo dobrem glasu v vipavski dolini. — Prireditev je dobro uspela. Igra je bila dobro naštudirana; sicer pa je dejanje samo zelo priprosto. Ne bom se spuščal v kritiko posameznih vlog, ker so igralci večinoma zadeli posamezne vloge. Omejil se bom na par splošnih opazk: Deklamacija o tabernaklju bi bila bolj primerna pri prireditvi kake Marijine družbe. Kakor je pisatelj Bevk omenil v svojem govoru, se dejanje vrši v gorah; šminka in oprava igralcev niso tega kazale. Čudno se mi zdi, da niso igralci prišli še do spoznanja, kako neprijetno dirne naše uho ona prisiljena izgovorjava končnega «l» (bil! šel!)! Šaljiva pošta je med predstavo odveč, da ne rabim ostrejšega izraza. — Zbor je pevske točke, razen mogoče prve, zelo dobro izvajal; posebno mešani zbor je žel, kakor navadno, vsestransko priznanje.

Šolska uprizoritev v Dornbergu. Šolska mladina v Dornbergu je uprizorila za domače ljudi lepo igro «Tončkove sanje». Predstava je presenetila vse gledalce, tako lepo so proizvajali naši malčki vsa tri dejanja. Vsi igralci so rešili dobro svojo nalogo še v večji meri kot se sicer zahteva od otrok. Vsem se je smilil ubogi Tonček, ker je bil kot ubožec in sirota povsod zapostavljen, in ž njim so splavali v sanjah v nebesa, kjer mu je sam Bog ob priliki obiska sv. Miklavža obljubil, da bo dobil zopet očeta in da bo dobil lep zaklad ter tudi pred njim spreobrnil svojo besedo bogato gospo z groznimi sanjami za dobra dela, kar se je na isti Miklavžev večer tudi zgodilo. Vsi so bili zadovoljni, da se je Tončku vrnil oče iz Amerike, da je dobil lep zaklad, h kateremu je pripomogla tudi spreobrnjena gospa s precejšnjo vsoto.

Ta predstava je bila zdaj le za domače ljudi, zato se ni javila nikomur. Glavna predstava za vse pa bo **na vnebohod 10. maja t. l.**

Ljubitelji naših malčkov naj bi ne zamudili te lepe prilike, ker ne bo nikomur žal.

Veleja v Trg. Domu. Zanimala nas je ta igra. Igralci v nekaki narodni noši so delali harmonijo z ozadjem, kar je močno spominjalo v skupnosti na Gasparjeve slike.

Veleja je nekaka slovenska Mesalina. Njena mreža je na široko razpeta in lovi od kraja do kraja. Ujame se bogat starec, ujame se mlad neizkušen fant. Klic po Veleji se čuje kakor klic po lepi Vidi, čez polja, na cesti, v hiši, ob skrivnostni polnočni uri udari ta klic v drugem dejanju skozi okno, kjer biva Veleja, mož njen čuje ta klic in dasi onemogel, pijan (prinesli so ga bili iz krčme) plane kvišku, da čuje ta klic, ki drugim prinaša naslado a njemu pogubo. Veleja je Byronov zli duh, ki ima pravico do zmage. V zadnjem dejanju podleže njen mož kruti obsodbi usode, pijanost, ki je napredovala, mu je strla organizem, ga prikovala na posteljo, mu razjedala živ organizem. Veleja pa je svatovala zunaj. Čakala je, da se ji spravi mož s sveta, ker na desni ji sedi Bogatin, ki čaka nanjo, na levi mladi hrepeneči Peter. Bolni soprog se privleče iz hiše in počasi razume položaj, zatuli, pade, umrje, zločin pa trijumfira....

Začetek igre je bil naravnost neestetičen. Dva starca na odru se pogovarjata. Na videz zelo stara (tudi ona dva hrepenita po Veleji) imata od sile živahne, mladeniško temperamentne kretnje, život pa sključen v dve gubi. Ni mogoče razlagati fizijologično ta kontrast pri človeku. Da bi bilo izostalo tisto ostudno zvonenje z glavo, ki so ga že na podeželskih odrih zdavno opustili!

Veleja je igrala dobro, manka pa ji sladkosti zapeljivke. Njen značaj se bolj izraža ob sporu z materjo. Ta poslednja je igrala zelo dobro. Bila je izvrstna zvodnica za svojo hčer.

Soprog Veleje je taval dolgo po tujini, odkoder ni prinesel drugega nego hudo bolezen alkolizma. Zakaj je postal tak pijanec? Menda samo zaradi tujine vendar ne; morda zaradi svoje nezveste žene. To bi se verjelo, a igra ne pove. Psihološko nerazumljiv je ta pijanec. Prinesejo ga od pijače onemoglega iz gostilne domov. Leži napol nezavesten. Toda to ga ne moti, da bi ne čul vsak glasek, da bi se ne pognal kvišku z vso svežostjo in da bi po hamletsko ne filozofiral in govoril o nogah. Ah te noge! Skoro bi nastal na odru pariški salon s temi razkričanimi ženskimi nogami.

Ves razvoj učinka alkohola izostane, ker je bilo vse, kar je mož Veleje podal, samo divje tuljenje.

In pa tista praznota, posebno v drugem dejanju. Nekdo je spregovoril; na peči, pri mizi, na nekem divanu. Pa zopet dolga tišina, ki se je vedno vračala. Šepetalec je bil mnogokrat preglasen.

Toda iz te strupene kritike še ne izhaja, da se je slabo igralo. Veleja je zelo težka igra, mnogo se je treba pripravljati zanjo, ker ni kot n. pr. «Divji lovec» ali kaka druga, kjer mesto psihološkega razvoja odloča strel iz puške.

Jaz bi tista dva starca iz prvega dejanja zapodil z odra, drugim nekaterim pa bi priporočal samo več pripravljenosti.— X.

Seja kraljeve komisije. Pretekli teden je imela kraljeva komisija svojo redno sejo. Navzoč je bil tudi podpredsednik odv. Pisenti, kateremu so ostali člani komisije častitali na zaupanju, katero mu je izkazala vlada s tem, da ga je imenovala za prefekta. Na seji so bili sprejeti sledeči sklepi:

V zaupanju, da bo vlada nadaljevala z izplačevanjem predujmov na vojno odškodnino tudi po 31. maja, se sprejema jamstvo dežele za one zneske, ki bodo nakazani tudi po preteku te dobe od zveznega kreditnega zavoda v Benetkah deželnemu hipotečnemo zavodu v Gorici.

Za predsednika kuratorija deželnega zavoda je komisija imenovala odv. dr. Maranija; za člane: Artura Ravazzola, Petra Favettija, Frana Candussija in odv. Jakob Di Blasa; za za komisarja, zastopajočega deželno upravo je imenovan predsednik kraljeve komisije cav. Lops.

Po poročilu in na predlog specijalne študijske komisije za borbo proti jetiki, imenovane od kraljeve komisije, je bil sprejet sklep, da se ustanovi konsorcij iz javnih in eventuelno tudi privatnih inštitucij, ki naj prevzame borbo proti jetiki v svoje področje. Označeni so bili principi, po katerih naj se razvija delavnost konsorcija. Kot prispevek, ki naj se za sedaj nakaže konsorciju deželne uprave, je bil sprejet znesek 30.000 lir.

Komisija se je bavila še z raznimi drugimi zadevami, ki spadajo pod redno upravo pokrajine.

Nov furlanski prefekt. Vest, da je odv. Pisenti imenovan za prefekta furlanske pokrajine, je uradno potrjena. Predno nastopi svoj urad, se poda novi prefekt za kakih 10 dni v Francijo, da izvrši neko nalogo glede izseljevanja, katero mu je že prej poveril ministrski predsednik.

Pod novim prefektom nastopi za goriške Slovence brezdvomno doba še ostrejšega narodnega preganjanja, kakor smo mu bili do sedaj izpostavljeni. Kolikor se da posneti iz govorov prejšnjega visokega političnega komisarja furlanskega fašizma — sedanjega prefekta, je ta eden iz najbolj gorečih propagatorjev misli o rimskem imperiju in o pohodu na vzhod. Njegovo delovanje bo predvsem usmerjeno za tem, asimilirati, kolonizirati, duševno betonirati italijanske meje, priboriti čim večje zmage italijanski domovini s tem, da bo čim več tujerodcev izustilo prvo besedo Dantejevega jezika.

So to besede iz njegovega govora na videmskem kongresu, v katerih je dovolj jasno povedano, kaj lahko pričakujemo od novega prefekta.

Bolniška blagajna. Dne 7. maja stopi v veljavo nova tarifa zavarovalnih prispevkov in bolniških podpor. Višina dosedanjih prispevkov se znižuje za 25 odst. in za povprečno 8.6 odst. višina bolniških podpor.

S tem odlokom si prihrani narodno gospodarstvo okraja letno čez 700.000 L. Od teh prihrankov odpadeta dve tretjini na delavce, ena pa na delodajalce.

Zaključek tečaja za krojenje. V torek se je zaključil tečaj za krojenje, katerega je priredil zavod za pospeševanje male obrti. Tečaj, katerega je obiskovalo 22 gojenk, je vodila gdčna. Pierina Francovig.

Ruski koncert v Vidmu. Pretekli teden je priredil ruski kozaški zbor dva koncerta v Vidmu. Kritika se nadvse pohvalno izraža o zboru.

Obžalujemo, da ni povabilo vodstvo tukajšnjega gledišča kozakov, da prirede v Gorici vsaj en koncert.

Dve avtomobilski nesreči. V četrtek popoldne je povozil avtomobil, ki je vozil z veliko brzino, v ul. Cesare Lombroso prof. Josipa Levija, ki podučuje na tukajšnji gimnaziji. Prepeljali so ga v težkem stanju v goriško bolnico. Razven drugih ran mu je bila zlomljena leva roka in noga, vendar je upanje, da bo ozdravil tekom šestih tednov.

V petek opoldne sta trčila na voglu pred sodnijsko palačo osebni in tovorni avtomobil. Lahko ranjena je bila neka mimoidoča deklica od drobcev razbitega stekla. Drugih človeških žrtev ni bilo, le oba avtomobila sta znatno poškodovana .

DAROVI

Za «Dijaško Matico» so darovali: N. N. 3.60; N. N. za postojnski pasport 5 lir. Nabrano pri odhodnici F. Perić-a in Heinriehar: kot ustanovnina za A. f. d. «Balkan» lir 100.— in 23.60 lir.

Namesto venca na grob pokojnega Josipa Mihel darujejo za Šolsko društvo 160 lir (stošestdeset) v drag spomin prijatelji.

Lavrica je nabrala pri dr. Slavikovih L. 50.— za «Žensko podružnico».

BOG PLAČAJ VSEM, KI DAJO DAR MLADINI, DOMU NA ALTAR!

Poslano*)

Vsem našim članicam na znanje. Naša «Zveza» ne polemizira po časopisih, so pa slučaji, kjer ne more preko njih in je prisiljena braniti svoj ugled in dobro ime pred svojimi članicami in pred javnostjo.

Nek v Trstu v slovenskem jeziku tiskan listič, ki je s svojim pisarenjem našim zadrugam in njih ugledu mnogo škodil, a nič koristil, je pisal dne 27. m. m., da je naš predsednik na letošnjem občnem zboru v Trstu «zavzel odločno stališče «Jadranske Banke» in povpraševal, »če že tako daleč sega vpliv te banke» prorokujoč, da bi bilo v slučaju resnice zapisano zadružništvo pogubi.

Z ozirom na to vest izjavlja podpisana zveza, da je laž, da bi se bilo na našem občnem zboru s strani predsedstva zavzelo in zagovarjalo stališče Jadranske Banke proti našim zadrugam; to lahko potrdijo oni, ki so bili navzoči in ki jim je kaj do resnice.

Zadružna Zveza v Trstu.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon veleva.

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.—. Kdor išče službo, plača polovično ceno.

GOSTILNA s koncesijo in inventarjem, v bližini kolodvora, s prikladnim prostorom za vsako trgovinsko skladišče, se radi selitve takoj proda. Pojasnila daje A. Pegan, Matulje 617

6000 sadik paradižnika, presajenih, razne vrste «Trophy», debeli, gladki, seme nemškega izvora, po L 5.— sto, prodaja vrtnar Santo Peteani, Gorica, Via Lunga 57. 619

IZDELOVATELJ mila, specjalist, sprejme delo v vsakem kraju. Izdeluje navadno milo, lug v prahu in tekočini in kristalizirano sodo. Naslov pri upravništvu. 618

KDOR želi kupiti hišico, hišo, posestvo, industrijsko podjetje v Ljubljani ali okolici, naj se obrne na veščega strokovnjaka, katerega naslov pove upravništvo. 508

DVOKOLESA, originalni šivalni stroji «Singer» ter vse potrebščine se dobivajo tudi na obroke pri tvrdki Ostovska, Občine. 532

V VOLOSKEM se proda hiša s trgovino, na najprometnejšem kraju. Pojasnila daje Pave Vuketić, Opatija. 593

POSTELJE L 90.— chiffoniers 220.— nočne omarice 50.— vzmeti, žimnice, se prodajajo po nizkih cenah. Popolna soba L 900.— Fonderia 3. 611

MERJASEC, pristne domače pasme, za pleme se proda. Ukmar, Prosek, nasproti ljudske šole. 605

KROJAŠKA delavnica, dobro vpeljana, v bližini mesta, se proda z vsem orodjem. Naslov pri upravništvu. 614

POZOR! Krone, korale, zlato, platin in zobovje po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, via Madonnina 10, I. 32

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Moncenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 25

KRONE IN GOLDINARJE plačujem vedno dve stotinki dražje, nego drugi kupci. Via Pondares št. 6, I. 44

SREBRO, zlato in briljante plača več kot drugi Pertot, via S. Francesco 15, II. 45

KLAJNO APNO za živino, redilni prah za krave, konje in prašiče, fluid za konje. — Zaloga v lekarni II. Bistrica. 29/2

EGIPTOVSKI profesor grafologije pove karakter, preteklost in bodočnost. Ajdovščina, pri g. Bratina. 608

ORIENTALSKA metoda za odstranitev dlak z obraza in života. Samo za gospe. Madame Hanum Halime, via Gepa 10, I. 470

ZAHVALA

Čutimo se dolžni, da se zahvalimo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in vsem onim, ki so s svojo prisotnostjo počastili spomin naše nepozabne hčerke, sestre in svakinje

Josipine Bolko

Posebno se zahvaljujemo ravnateljstvu Trgovske šole in zavoda Notre Dame.

GORICA, 29. aprila 1923. **Žalujoči ostali.**

ZA OTROKE

Kratke nogavice
trpežne, bele, črne in rjave
I. velikost L 1.80 vsaka nadaljna 20 cent. več

Kratke nogavice
z volnenim robom, razne barve
prva velikost L 2.20 vsaka nadaljna 20 cent. več

Kratke nogavice
sukanično-svilene, bele, roza, modre
prva velikost L 2.20 vsaka nadaljna 20 cent. več

Kratke nogavice
sukanične, škotske, velikanska izbera in razne risbe
prva velikost L 4.20 vsaka nadaljna 40 cent. več

Dolge nogavice
bombaževe, bele ali barvane od L 2.30 naprej
najfinejše, sukanične od L 4.— naprej

Mornarske obleke volnene
za dečke in deklice

Mornarske maje
najboljše vrste, zajamčene barve
prva velikost L 5.30 vsaka nadaljna 70 cent. več

Mornarske maje
v raznih barvah, na prsih vezene, zajamčene barve
prva velikost L 8.50 vsaka nadaljna 70 cent. več

Mornarske maje
sukanične, v vseh barvah, na prsih vezane
prva velikost L 12.50 vsaka nadaljna 70 cent. več

Predpasniki
barvani L 6.—, creton vezan L 10.50

Oblečice (pagliacetti)
barvane L 15.50, volnene, lahke, lepe barve, prva velikost L 30.—

Vestje
iz pletene svile, zadnja novost

Cene zmerne.

Corso V. E. III. 16 **ÖHLER** Corso V. E. III. 16
Tel. 10-08 Tel. 24-24

PODLISTEK

WILKIE COLLINS:

Gospa v belem 68

IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE

Medtem sta začela gospod Persival in grof svoj razgovor, pridržujoč tu pa tam glas, vendar nista šepetala. Nevarnost in nenavadnost mojega položaja kakor tudi strah pred grofičinim razsvetljenim oknom, strah, ki se ga nisem mogla otresti, vse to me je spočetka ovíralo, da nisem mogla ohraniti prisotnosti duha in nisem bila v stanu, da bi osredotočila pozornost na razgovor spodaj. Tekom nekaj minut se mi je komaj posrečilo, da sem zaznala le splošno vsebino pogovora. Razumela sem, ko je grof rekel, da je razsvetljeno okno ono njegove žene, da je v pritličju vse v redu in da moreta sedaj brez strahu, da bi ju kdo motil, začeti svoj razgovor. Gospod Persival je očital nato prijatelju, da je na takšen nezaslišan način ves dan šel mimo njegovih želj ter da je zanemaril njegove interese. Grof pa se je branil proti tem očitkom rekoč, da so gavznemirjale gotove skrbi in bojazni, ki so prevzele vso njegovo pozornost. In potem stojimo pred težko krizo glede najinih zadev, Persival, je rekel grof in če naj sploh kaj odločilnega skleneva za bodočnost, tedaj se ima to zgoditi tajno nocojšnjo noč.

Te grofove besede so bile prve, ki so vzbudile mojo pozornost, ker so bile tako izgovorjene, da so se mi vsilile v zavest.

Predno pričneva govoriti o prihodnjosti, je nadaljeval grof, ti moram predočiti položaj. Potem mi ti poveš, kar je meni še neznano. — Vrnila sva se s kontinenta v resnih denarnih zadregah. Edina pot, da prideva do denarja, je bila najeti posojilo s pomočjo tvoje žene. Namesto, da bi svojo ženo pridobil s tem, da se ne pustiš od nje razdražiti, kot sem ti svetoval, si vsled svoje brezumne jeze prišel ob njen podpis in ob gotov denar, dalje si podžgal gospico Halcombe, da je prvikrat pisala svojemu odvetniku.

Prvikrat? Kaj hočeš s tem reči?

To-le: Gospica Halcombe je pisala danes drugič odvetniku.

Spodaj na tlaku verande se je prevrnil stol s takim ropotom, kakor da ga je nekdo nalašč in v jezi treščil na tla. Bila je sreča zame, da je grofovo sporočilo tako razjezilo gospoda Persivala, zakaj, ko sem slišala, da sem se zopet izdala, me je v pritličnem trenutku zapustilo samozatajevanje in sem se tako zdrznila, da je ograja, ki sem se bila nanjo naslonila, glasno zaškripala. Kako vendar je mogel to zvedeti? Pismi nista prišli iz mojega žepa, dokler ju nisem v gostilni oddala v Fannyne roke.

Zahvali se svoji srečni zvezdi, da me imaš v hiši, sem čula nadaljevati grofa, in sem naglo preprečil nesrečo, ki si jo ti pripravil. Zahvali se svoji srečni zvezdi, da sem rekel ne, ko si v svoji brezumnosti zagrozil, da zapreš tudi gospico Halcombe, kot si v svoji pogubonosni nespameti zaprl svojo ženo. Kje pa imaš ači? Le poglej si gospico Halcombe! Ali ne vidiš, da ima odločnost in razsodnost moškega? To sijajno bitje, ki ga občudujem iz vse duše, čeprav moram v svojem in tvojem interesu delati proti njemu, ženeš do skrajnosti, kakor da bi bila enaka svojim sovrstnicam, medtem ko je premetena in pogumna. Persival! Persival! Ti zaslužiš, da bi ti spodletelo in tebi je spodletelo.

Nastopil je odmor. Gospod Persival je prvi prekinil molk.

Kaj je torej napraviti? je vprašal z nekoliko poraženim glasom.

Od danes naprej prepustiš vodstvo vse zadeve v moje roke, je bil odgovor, in tako ostane tudi v bodočnosti. Govorim s praktičnim Angležem; kaj ne? No, in ti, praktični Angež, kaj praviš k temu?

Kaj nameravaš napraviti, če ti prepustim?

Odgovori najprej na moje vprašanje. Ali predaš vso stvar v moje roke ali ne?

Recimo, da je sprejeto, in da imaš ti vse v rokah — kaj potem?

Dovoli mi najprej nekaj vprašanj, Persival. Moram osvežiti svoj spomin glede tvojih zadev, saj je že precej časa minilo, odkar sva o tem govorila. Ker ni bilo podpisa tvoje žene, si dobil denar na menice s trimesečnim rokom in sicer s takimi žrtvami, da se mi moji inozemski lasje ježe na glavi! In ko zapadejo te menice, ali ga zares in resnično ni na vsem svetu drugega sredstva, da poravnaš dolg brez pomoči svoje žene?

Nobenega.

Kaj! Ali nimaš sploh nič denarja pri svojem bankirju?

Nekaj stotakov funtov, ki bi se morali izpremeniti v ravno toliko tisočakov za moje potrebe.

Ali ne moreš nobenih drugih varščin ponuditi, da bi dobil posojilo?

Prav nobenih.

Kaj si dobil pravzaprav od svoje žene?

Nič drugega razen obresti od njenih dvajsettisoč funtov, ki komaj zadostujejo, da krijem dnevne stroške.

Kaj zamoreš še od nje pričakovati?

Tritisoč letne rente, če umrje njen stric.

Lepo premoženjce, Percival. Kakšen človek je ta stric? Star?

To ti je slaboten, sebičen norec in vse ljudi, ki mu pridejo preblizu, dolgočasi do smrti s svojo boleznijo.

Ta vrsta ljudi dolgo žive, Persival, in ko se najmanje nadejaš, se ti poroči iz same hudobije. Ne delaj si preveč upanj glede teh tritisoč na leto, prijatelj.

Druge dote nima tvoja žena?

Ne.

Prav nič.

Prav nič — izvzemši če bi umrla —

Aha! če bi umrla torej? —

Zopet je nastal odmor. Grof je stopil z verande na peščeno stezico. Zaznala sem to po njegovem glasu. Končno dežuje, sem ga slišala reči. Tudi moj plašč me je spomnil, da je moralo nekaj časa prav močno deževati.

Grof se je vrnil pod verando.

No, Persival, je rekel, in kaj dobiš, če umrje gospa Glyde?

Če ne zapusti otrok, njenih dvajsettisoč funtov?

Ali se izplača v gotovini teh dvajsettisoč funtov?

V gotovini!

Zopet sta pomolčala. Potem je vprašal grof:

Ali ti je mnogo za tvojo ženo, Persival?

Fosco! To vprašanje se mi zdi zelo odkrito.

Jaz sem odkrit človek in ga ponavljam.

Kaj vraga tako buliš v mene?

Ali mi nočeš odgovoriti? No dobro torej, recimo da bi tvoja žena umrla, predno mine poletje —

Pusti to, Fosco!

Recimo, da bi tvoja žena umrla —

Pusti to, pravim!

V tem slučaju bi bil na dobičku za dvajsettisoč funtov; in izgubil bi pa —

Upanje na onih tritisoč funtov letne rente.

rente.

Zelo oddaljeno upanje, Persival — zelo oddaljeno. Ti pa potrebuješ takoj denar. V tvojem položaju je dobiček gotov — izguba pa dvomljiva.

Jos. Jurca.

Prispevki h krajevni sistematiki

Kakšen pomen, kakšno funkcijo pa ima ta vmesni element? Organična razlaga ga mora izločevati kot pomembno sestavino, sicer ostane ime nerazloženo. Pomislimo le na načelo in načrt, po katerem se vrši krajeslovna zgradba. Kraj imenujem po njegovih prebivalcih, prebivalca po njegovem prebivališču, to pa po krajepisni lastnosti, izraženi največkrat z očitnim ali skritim krajevnim pridevnikom. Krajepisna lastnost pa ni treba da bi bila vselej kvalitativna, ne pridejo v poštev le lastnosti tal, rastlinstva itd., ampak izraža lahko čigavost, ime osebe, rodu ali plemena, je torej lahko **svojivni pridevnik.** Tega treba zopet analizirati in tako dospemo do kompliciranih in na dolgo sestavljenih imen — v razloček od izrazov živega jezika — v katerih pa lahko zasledujemo **ritmično valovanje osebnega in stvarnega elementa.** Vzemimo za primer vipavske Vrtovče. Vrtovčani so prebivalci Vrtovč. Vrtovče so vas Vrtovcev, ker se glasi svojivni pridevnik iz priimka Vrtovec Vrtovč kakor Fabjanj, Kocjanj namesto Fabjanov in Kocjanov, Vrtovec pa je mož, doma na krajepisni točki vrtastega značaja, ki je znan širom slovanskega sveta povsod kot Vrt-ača, Za-vrt in tako dalje, a nima nič opraviti z vrtom. Vrtača je n. pr. glasovita kota 144 ob Dobrdobskem jezeru, primeri še priimek Za-vrt-an-ik. Ritmično valovanje osebnega in stvarnega elementa bo določevalo pomen vmesnih označb Sand, Žing, Vilh, Gomb, ki jih poznamo le kot posredne oblike, a so v svojem bistvu na najpriprostejši način posamostavljeni prvotni pridevniki, ki gotovo služijo kje v tej ali pa v nadaljni bolj razviti obliki za zemljiška imena. Saj je tudi naš živi jezik nastajal na tak način.

Opozoriti moram na to, da so oblike Sand, Žing, Gomb, Komp ostale v vseh slovanskih jezikih ohranjene, in se niso izpremenile na nosniški način. Iz tega je razviden funkcionalen značaj končnikov kot pravih obrazil in pogostna raba pridevniških oblik. Izostal je tudi običajni predev samoglasnika, torej Sar-d-oč, ne Sradoč, Čar-go, ne Čra-go, Solkan, ne Slakan, to se vjema s splošnim jezikoslovjem in nas popolnoma potrjuje v tem, da imamo pri drugem soglasniku opraviti s sekundarnim obrazilom.

Sedaj me boste popolnoma razumeli, če se ob slovesu za hip pomudim tudi pri krajevnem pridevniku črn, ki tudi spada sem, a je radi dveh zaporednih jezikovcev nepripraven spajati se z enostavnimi obrazili ter spada vsled tega v sledečo kategorijo. Njegovi priimki se glasé Črnic, Črnič, Črne, Črnetič, Črneka in Črnigoj, ki vzbuja našo posebno pozornost. Jezikoslovci pravijo, da je to ime kot osebno zloženo s Črn + goj in druga sestavina da znači mir ali kaj podobnega. Toda narod ne govori Črnigoj, temveč Črnógoj, slišal sem že celo Črnógav in s tem se izkaže, da je celo ime tvorjeno organično in enotno Crn-og-oj. Vmesni element tu ne obstaja več iz priprostega soglasnika, temveč je senkundarno obrazilo — og — vokalno, dočim je končno obrazilo — ar ali — oj enako kakor prej. Prav tako je presojati priimek Črn-ek-a in hrvatski Crn-op-ac (1404 m), ki znači isto kar Crna gora ali Crni vrh. Črnog, Črnek, Crnop niso nič drugega ko sekundarno tvorjene oblike in naši priimki Sfiligoj, Maligoj, Šinigoj, Šuligoj so enotne organične tvorbe. Prejšnje pojmovanje je dolgo motilo tudi mene, a jasnost in gotovost so mi prinesle ruske oblike kakor Černi-ig-ov, Bulygin, Šuljgin. Tako nam je umevati tudi nabržinsko ime: osnova Nábrg (= nabrežje) s priimkom Nabrg-oj, ime kraja, kakor ga imenujejo po vsem Krasu, Nabrž-in, ki se pa govori in piše tudi kot Nabrežina. Pravilnejše je prvo. Priimek Cigoj kaže tudi enotno sestavo s pridevniško osnovo cig ali čig. Namesto Cig-oj se pri nas pojavlja tudi Cig-al-e, Srbi poznajo Čig-ot-o planino (1544 m), pa tudi mi imamo svojo Čigoto planino nedaleč od Trsta, blizu Kozine, a zove se O-čiz-la. Njen kraško-planinski značaj poznate.

Bodi za danes dovolj moje sistematike, ki je morda zanimiva, pa ne more biti danes več zabavna. Prihodnjič napravim z vami izlet v tržaško okolico, da se naprej sistematično porazgovorimo, kaj so pravzaprav ona imena, ki so že vsa prekrščena v Trebiciano, Rupino, Sappuliano, Duttoglano in v Istri Maresego, Truscola, Tersecco itd. To so vsa več ali manj nova imena, ki jih po dolžnosti častimo in se jim klanjamo, kakor so v italijanski legendi pobožni verniki častili v cerkvi novo nabavljenega svetnika sv. Antona. Le dobrodušen starček z živimi očmi se svetniku ni poklonil, ampak ga pogledal pomembno in se mu nasmehnil rekoč: «Ti conosco, fico», ker je bil kip iz njegovega lesa. Tudi nas italijanska imena ne prevarijo, ker predobro poznamo njih slovansko osnovo. Prav mi smo tisti dobrodušni starček in naše geslo je: «Ti conosco, fico».

To in ono

Dunaj. Nedavno je bil na Dunaju otvorjen letošnji vzorčni semenj. Ob tej priložnosti je napisal g. Ludwig Hirschfeld v «Neue Freie Presse» nekoliko navodil za tujca, ki pride sedaj na Dunaj. Namen teh navodil, ki podajajo res zanimivo sliko sedanjega Dunaja, v nekaterih njenih delih zelo podobno tudi... drugim bolj znanim mestom nego je Dunaj, je samo vpeljati tujca v vsakdanje dunajsko življenje. Pisec ne našteva biblijotek, muzejev, zanimivih poslopij, pač pa vodi tujca, kakor sam pravi, «skozi naše slabosti in napake.»

Evo kaj pravi o prometnih sredstvih. Nekdaj svetovnoznani dunajski «fiakarji» se bavijo sedaj večinoma s tem, da izumirajo na nekaterih postajališčih notranjega mesta ali da lovijo pri postajah tujce z mnogo prtljage. Plačujejo se po dogovoru in se jih zato domače prebivalstvo, ki pozna naravnost smrtnonevarni način tega dogovarjanja, s strahom izogiba. Tudi kočijaži z enovprežno kočijo skušajo nadomestiti z grobim obnašanjem, kar jim manka na hitrosti in eleganci. Pravo javno vozilo so taksametri, toda tudi ti so ob zaslužek, ker so ostali stalno pri multiplikaciji s 7000. Bavijo se večinoma s tem, da čakajo v dolgih vrstah, kdo bo prej popustil: avtomobil ali občinstvo. Posamezni avtomobili z 9000 kratno takso se spoznajo po tem, da se ne spoznajo takoj. Omnibusi in avtobusi se rabijo nujno po dnevi, zato so v obratu samo ponoči, bržkone zaradi tega, ker je dunajsko občino v temi manj sram nezaslišanih voznih cen. Iz poulič-nega alfabeta se priporočajo tujcem za proučevanje ljudske duše posebno črke D, F, I, O in H. V zadnji voz moraš na vsak način vzeti s seboj nahrbtnik, kletko in šivalni stroj, če si hočeš zagotoviti spoštovanje in simpatijo drugih sopotnikov. Končno prihaja še mestna železnica, ki vsled vedno predstoječe vzpostavitve prometa že leta počiva. Sedaj se proučava načrt za uporabo te železniške proge za demonstracije, da se tako razbremeni Ringstrasse.

Telefon. Tujec iz Berlina, Stockholma, Kopenhagena, ki je navajen odpraviti deset pogovorov v enem četrtu ure, bo ostal pred dunajskim telefonom brez besedi. S tem se je že kolikortoliko prilagodil domačim telefonskim navadam, ker vse telefonirajoče občinstvo se nahaja po večini v brezbesednem stanju. Na Dunaju so v rabi trije sistemi: stari telefoni na vrtinc, zelo lepa igračka, ki jo izurjena roka lahko zavrti po stokrat v minuti. Črez pol ure se javi telefonistkinja z besedami: «Kaj pa je? Naznanila Vas bom!» Nato ponovi za kazen številko 7317 namesto 7315, in če ji popraviš, ti odgovori razdraženo: «Saj pravim 16». Avtomatski telefoni dajo vsaj kak znak življenja od sebe, ki je podoben škripanju ali žvižgajočem petju, ki traja večkrat po ves dan. Dunajska specialiteta je družabni telefon, čudna skrinjica, ki vsebuje hazardno igro «Noir et blanc», edino, ki ni prepovedana. Tujci, ki so prišli za nekoliko dni na Dunaj, naredijo najboljše, da se ne poslužujejo telefona, ker v tako kratkem času ne bodo mogli dobiti zveze.

Denar. Denarna edinica obstoja iz kosa papirja, na katerem je natisnjeno: 10.000 kron. So še druge državne tiskovine: tisočak, imenovan tudi «krpa», ki se jemlje le še za napitnino, stotak, s katerim ne veš kaj drugega početi, nego ga vtakniti v zunanji žep, da ga ob priložnosti izgubiš, nato bankovci po 50, 20, 10 in celo po dve kroni in po eno krono, ki se neprenehoma na novo tiskajo zaradi obzira na ubožne sloje, ki ne morejo kupiti svojim otrokom drugih igrač. Vporabni manjši bankovci so še petdeset- in stotisočaki in dolarju pogodbni petstotisočak, s katerim pa imaš pri izmenjavanju večkrat poteškoče, ki si jih najlažje prihraniš z večjimi izdatki.

V restavraciji. Dunajska gostilna se na videz ni izpremenila. Še vedno je v navadi sistem trojne postrežbe, ki obstoja v tem, da nahruli otroče lačnega gosta: «Kaj boste pili, prosim?», da začne po omaki duhteči mladenič na vprašanje: «Kakšna jedila imate?» črtati po jedilnem listu in da začne «Ober» (plačilni natakar) na klic «Plačati» bežati. Če nočete pasti v nemilost pri osobju, jedite samo dnevna jedila. Naročba salcburških cmokov se kaznuje s triurnim čakanjem. Izogibajte se dvomljivih jedil, kakor je «mlad zajček», ki sestoji po večini iz ostankov kakega starega grešnika, in kakor je tudi grški «Beefsteak». V mnogih restavracijah se uvajajo tudi «menu»: juha, meso s prikuho, močnata jed. Kakovost in velikost teh obrokov sta ustvarili v inozemstvu izrek: gladujoči Dunaj.

Dunajske «punce». Srčkana, naivna, skromna dunajska «punca» je predmet, ki je povsem «razprodan. Današnja Dunajčanka ima svojo lastno glavo, zato rabi pomladen klobuk; navadno stoji na lastni nogah, zato rabi čevlje, ki stanejo samo 300.000 kron. Ko se smehlja, ne vidiš solze na robu očesa kakor pri sladki «punci», temveč ostatek kake barve. Kaj je postalo iz «sladkih dunajskih punc»? voril nekoč na to vprašanje: «Ali so sestradane, ali pa nosijo sedaj svilene nogavice».

Naj porečemo o sebi karkoli — zaključuje Hirschfeld svoja navodila obiskovalcem Dunaja —: Dunaj je vendar sijajno, prijetno mesto, in kdor zna speljati v svoj žep primeren del bankovskega toka, lahko živi tukaj prijetneje in dražje nego kjerkoli in se počuti kot doma: dunajski občutek, ki si ga danes lahko dovoli le tujec.»

Rojaki! Ne zabite na Šolsko društvo!

Borzna poročila.

Tečaji:

Trst, 2. maja 1923.	
Cosulich	327
Dalmatia	360
Gerolimich	1240
Libera Triestina	420
Lloyd	1405
Lussino	635
Martinolich	124
Oceania	118
Premuda	442
Tripcovich	278
Ampelea	500
Cement Dalmatia	333
Cement Spalato	261

Valuta na tržaškem trgu.

Trst, 2. maja 1923.		
ogrske krone	0.40	0.45
avstrijske krone	0.0280	0.03
češkoslovaške krone	60.50.—	60.75
dinarji	21.40.—	21.60
leji	9.50.—	10.—
marke	0.0650	0.07
dolarji	20.30	20.40
francoski franki	137.25.—	137.75
švicarski franki	368.—.—	370.—
angleški funti papirnati	94.50.—	94.70

Ivan Mihelčič

Trst — Via S. Francesco štev. 10 — Trst kupuje staro železo, lito železo, medenino, baker in druge kovine kakor tudi stare nerabljive stroje in kotle in jih plačuje po visokih cenah. (39

Odhodi in prihodi vlakov

JUŽNI KOLODVOR.

Odhodi.

0.15 (osebni) Tržič, Červinjan, Portogruaro, Benetke.
0.40 (ekspresni) Sv. Peter, Postojna, Ljubljana, Carigrad.
5.— (o) Nabrežina, Divača, Sv. Peter, Postojna.
5.45 (brzovlak) Tržič, Červinjan, Portogruaro, Benetke. (Ne vozi ob nedeljah).
6.— (o) Tržič, Gorica, Kormin, Videm (Udine).
6.40 (o) Tržič, Červinjan, Portogruaro, Benetke.
7.— (brz.) Nabrežina, Divača, Sv. Peter, Postojna.
9.— (brz.) Nabrežina, Opčine, Sežana, Divača, Sv. Peter, Postojna.
10.15 (eks.) Tržič, Červinjan, Portogruaro, Benetke.
10.45 (o) Tržič, Gorica, Kormin, Videm (Udine). (Ne vozi ob nedeljah).
11.25 (o) Nabrežina, Divača, Sv. Peter, Reka.
12.05 (o) Tržič, Červinjan, Portogruaro, Benetke.
16.25 (brz.) Tržič, Gorica, Kormin, Videm (Udine).
16.40 (o) Nabrežina, Divača, Sv. Peter, Postojna.
18.— (o) Tržič, Gorica, Kormin, Videm (Udine) (Ta vlak ima zvezo iz Tržiča v Červinjan in Portogruaro).
19.05 (eks.) Tržič, Červinjan, Portogruaro, Benetke.
19.45 (brz.) Nabrežina, Divača, Sv. Peter, Postojna.
23.35 (eks.) Benetke, Milan, Pariz.

Prihodi.

0.20 (brz.) iz Benetk, Portogruara, Červinjana, Tržiča.
5.10 (brz.) iz Postojne, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.
6.05 (o) iz Benetk, Portogruara, Červinjana, Tržiča.
7.30 (o) iz Postojne, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.
8.15 (o) iz Portogruara, Červinjana, Tržiča in iz Vidma, Kormina, Gorice, Tržiča.
9.35 (brz.) iz Postojne, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.
10.25 (brz.) iz Benetk, Portogruara, Červinjana, Tržiča.
10.55 (o) iz Vidma, Kormina, Gorice, Tržiča. (Ne vozi ob nedeljah).
12.22 (o) iz Postojne, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.
14.— (brz.) iz Benetk, Portogruara, Červinjana, Tržiča.
16.05 (brz.) iz Parica, Milana, Benetk, Portogruara, Červinjana, Tržiča.
16.55 (o) iz Vidma, Kormina, Gorice, Tržiča.
17.50 (o) iz Reke, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.
18.30 (o) iz Benetk Portogruara, Červinjana, Tržiča in iz Vidma, Kormina, Gorice, Tržiča. (Ne vozi ob nedeljah).
20.— (o) iz Benetk, Portogruara, Červinjana, Tržiča
20.45 (eks.) iz Postojne, Sv. Petra,
21.20 (brz.) iz Postojne, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.
22.55 (o) iz Vidma, Kormina, Gorice, Tržiča.
23.35 (eks.) iz Calais, Pariza, Milana, Benetk.
23.55 (o) iz Postojne, Sv. Petra, Divače, Nabrežine.

POSTAJA PRI SV. ANDREJU (državna).

Odhodi.

5.15 (o) v Herpelje, Kanfanar, Pulo.
5.25 (brzovl.) v Gorico, Dunaj, Monakovo.
5.35 (mešani) v Koper, Poreč.
6.10 (o) v Gorico, Podbrdo.
11.05 (o) v Gorico, Podbrdo.
12.55 (brzovl) v Herpelje, Kanfanar, Pulo. *)
13.— (meš.) v Koper, Buje, Poreč.
17.25 (o) v Gorico, Podbrdo.
18.— (o) v Herpelje, Kanfanar, Pulo.
18.40 (meš.) v Koper, Buje*).

Prihodi.

7.30 (meš.) iz Herpelj.
7.44 (o) iz Gorice.
8.26 (meš.) iz Buj, Kopra*).
10.— (o) iz Pule, Kanfanara, Herpelj.
12.34 (meš). iz Poreča, Buj, Kopra.
15.45 (o) iz Podbrda, Gorice.
15.52 (brzovl.) iz Pule, Kanfanara, Herpelj. *)
21.15 (o) iz Podbrda, Gorice.
21.35 (meš.) iz Poreča, Buj, Kopra.
22.— (o) iz Pule, Kanfanara, Herpelj.
23.46 brz. iz Podbrda-Gorice.

*) Ob nedeljah ne vozi.

Tvrdka

GIUSEPPE STRUCHEL

Trst, Via Mazzini 36 (vogal S. Caterina)

nadaljuje še do sobote, 5. t. m., izredno prodajo vsega blaga z

20%

popustom na označenih cenah. 48

Zadnji 3 dnevi

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

uraduje v svoji lastni hiši

ulica Torrebianca štev. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru.

Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Uradne ure za stranke od 9 do 13.

Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt

Št. telef. 25-67.

Proda se

LEPA VILA

v Mariboru

5 minut od glavnega kolodvora, s 3 stanovanji, lepo zaprto verando ter vrtom, vse v najlepšem stanju. — V hiši je vodovod ter električna razsvetljava.

Stanovanje je kupcu takoj na razpolago!

Cena Din. 215.000.—. Natančnejši naslov in slika se dobi v upravništvu lista.

Uvozna in izvozna tvrdka na debelo

Debiasio & Domenis

v Trstu, skladišča: via Coroneo štev. 13, prosta luka 4, pritličje (transito) 73

ima v svojih skladiščih vedno bogato izbero najrazličnejše steklenine, češkega porcelana, vsakovrstnih servisov, steklenih šip za stavbe, emajlirane kuhinj. posode in lončenih izdelkov.

Cene konkurenčne in solidna postrežba.

Trgovsko-obrtna zadruga

v Trstu

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom

Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I.

Obrestuje navadne hranilne vloge po

5%

vloge, vezane na trimesečno odpoved
po 5⅓%, ako znašajo 20-30.000 Lit.
po 6%, ako znašajo 30-40.000 „
po 6½%, ako presegajo 40.000 „

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune

Posoja hranilne pušice na dom.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega premoženje nad 2300 zadružnikov, vredno nad 50 milijonov lir.

Daje posojila na poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.

Uradne ure od 8—13.

Tel. št. 16-04. Tel. št. 16-04.

Inserirajte v „Edinosti“

MILO FENDERL JE NAJBOLJŠE

GIOVANNI SFERZA

Trst, Via S. Francesco d'Assisi 6.

Zaloga in izdelovalnica majoličnih in železnih peči in štedilnikov.

Izbera plošč za kuhinje, kopeli in klosete.

Zaloga plošč iz tirolskega in navadnega litega železa, vrat in pečic za ognjišča.

Izbera keramičnih in cementnih opek.

Sprejemajo se naročila in popravljanja peči in štedilnikov. (50)

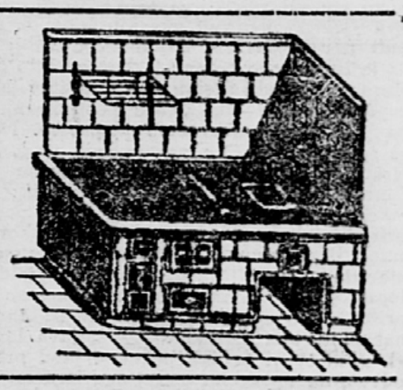

TVRDKA GELOSA BENIAMINO & FIGLI

POHIŠTVO

lastnega izdelka v vsakem slogu. — Velika izbera popolne opreme za hiše, pisarne in gostilne.

Brezkonkurenčne cene

Trst — Viale XX. Settembre 35 — Trst

(palača Eden)

Telefon 34-34 bis (87) Telefon 34-34 bis

JADRANSKA BANKA

CENTRALA TRST (1)

Delniška glavnica L 15,000.000 Rezerve L 5,100.000

Podružnice: Opatija, Zadar, Dunaj.

Afilirani zavodi: Jadranska Banka Beograd in njene podružnice: Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Novisad, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb.

NEW-YORK: Frank Sakser State Bank
VALPARAISO: Banco Yugoslavo de Chile

Izvršuje vse bančne posle.

PREJEMA VLOGE

na hranilne knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 3¾%

Na odpoved vezane vloge obrestuje po najugodnejših pogojih, ki jih sporazumno s stranko določa od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (safes)

Zavodovi uradi v Trstu:

Via Cassa di Risparmio štev. 5 — Via S. Nicolò štev. 9

Telefon št. 1463, 1793, 2676. Blagajna posluje od 9.30 do 12.30 in od 14.30 do 16.